

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Additio Ad Qvæstiones Selectas in 1. 2. S. Thom. olim
impressas**

Requesenius, Josephus M.

Romæ, 1675

Dispytatio II. De potentia hominis viatoris ad merendum, ac demerendum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38791

DISPVATIO I. I.

De Potentia hominis viatoris ad merendum, ac demerendum.

71 **I**N tractatu de voluntario libero, statui contra Hæreticos ad meritum, ac demeritum, requiri libertatem, non solum à coactione, sed etiam à necessitate, quod dogma adeò certum, ac exploratum fuit tempore Augustini, vt constanter pronunciauerit in eo conuenisse, tam doctos, quam indoctos, ideòque oppositum opinantes habendos esse, tanquam Christianæ legis, ac Religionis euersores; sic scribit libro de vera Religione cap. 13. prope initium: *vsque adeò peccatum voluntarium est malum, vt nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium, & hoc quidem manifestum est, vt nulla hinc Doctorum paucitas, nulla indoctorum turba dissentiat, quare aut negandum est peccatum committi, aut fatendum est voluntate committi; nam si non voluntate male facimus, nemo obiurgandus est omninò, aut monendus, quibus*

bus sublatis Christiana lex, ac disciplina omnis Religionis auferatur, necesse est; voluntate ergò peccatur, & quoniam peccari non dubium est, video animos habere liberum voluntatis arbitrium; tales enim seruos suos meliores esse iudicauit, si ei seruirent liberaliter, quod nullo modo fieri posset, si non voluntate, sed necessitate seruirent. Aduerte diligenter, Iansenii, hæc postrema verba, nam ne quis falsò existimaret sufficere quodcumque voluntarium ad liberè, seu liberaliter seruiendum Deo per liberum arbitrium, concludit necessarium esse voluntarium excludens necessitatem, non enim, ait, nullo modo fieri posset, vt seruirent liberaliter, si non voluntate, sed coactione, verum, si non voluntate, sed necessitate seruirent, vt clarè ostendat voluntarium proprium libertatis, seu potentiæ liberæ ad peccandum, vel seruiendum Deo, opponi necessitati, non soli coactioni, vt male sentiunt Iansenistæ, qui dum in hac re apertè ab Augustino recedunt, nescio, qua
 fron-

fronte Augustini sectatores, ac discipulos se esse gloriantur. Sed quæ ad constitutum essentialè meriti, ac demeriti requiruntur, discutienda, & confirmanda ex mente Augustini, qua potero breuitate, proponam.

SECTIO I.

An transgressio legis sit peccaminosa, etiamsi nulla in subdito detur potentia proximè sufficiens ad faciendum opus lege præscriptum.

72 **O**pinio affirmans aduersatur tum S. Thomæ quæst. 5. de malo art. 1. ubi proponens sibi hoc argumentum his fere verbis, si Adam non potuisset resistere suggestioni mulieris, non peccasset, nec meruisset pœnam, ergo originali peccato non respondet pœna, quia anima non potest resistere infectioni peccati originalis, sic habet ad 14. si vir non potuisset resistere suggestioni mulieris, sufficienter excusatus fuisset à peccato actuali, quod propria voluntate committitur, & sic

sic anima pueri excusata est à reatu actualis peccati, non autem à reatu originalis, cuius infectionem contrahit per unionem ad carnem, & in 2. dist. 22. art. 4. ad 4. liberum arbitrium, nunquam ita vincitur, vel subicitur passionibus peccati, ut ad peccandum compellatur, quia iam sibi in peccatum non imputaretur, & art. 5. in corp. libertas à coactione, ac necessitate per se, & semper liberum arbitrium comitatur, unde in littera dicitur, quod in omnibus inuenitur, sine qua peccatum imputari non posset, & dist. 25. quæst. 1. art. 2. ad 6. incontinens dicitur vinci à passionibus, non quasi cogentibus, sed vehementer inclinantibus ad aliquid agendum: tum Augustino, ex testimonijs mox adducendis; unde miror Henricum de Noris in Vindicijs Augustinianis cap. 3. §. 6. versu quod autem lex, sic pronunciasse: lex, ut obliget, non debet supponere in operante potentiam proximam ad faciendum opus, quod imperatur, ut est constans Sancti Patris Augustini Doctrina contra Pelagianos.

Sed

73 Sed ad probationes conclusionis præmitto Angelis, & Adamo in statu innocentiae collatum fuisse à Deo auxilium proximè sufficiens ad perseverandum, quod Augustinus appellat *adiutorium sine quo non*, hoc est, sine quo non poterant perseverare si vellent, & cum quo poterant perseverare, si vellent. Hoc posito, sic arguo primo, si Adam in statu innocentiae caruisset auxilio, sine quo non (quod Henricus dicto §. 6. versu quod autem lex, & versu duo hic possunt difficultatem facere, appellat auxilium proximè sufficiens) non peccasset, nec cecidisset cum culpa, ergo si post peccatum desit homini lapso simile auxilium proximè sufficiens, sine quo non posset exequi opus à lege præceptum, non est reus culpæ, ac supplicij, si illud non exequatur: Antecedens est Sancti Doctoris lib. de correptione, & gratia cap. 11. his verbis; *si hoc adiutorium Angelo, vel homini, cum primo facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine diuino adiu-*

torio posset manere, si vellet, non utique sua culpa cecidissent, adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent; Consequentia est euidens, ideò Adam, & Angeli in ea hypothese non peccassent per Augustinum, nec cecidissent cum culpa, quia caruissent adiutorio, sine quo manere non possent, vt fatetur Henricus cap. 4. §. 10. versu expedienda est hic difficultas, ergo in quocunque statu habeat homo similem impotentiam, seu carentiam similis adiutorij, sine quo stare non possit, non cadet cum culpa; Imò hæc adiutorij priuatio potiori iure reddit magis inculpabilem, & excusabilem transgressionem hominis lapsi, quam innocentis, quia ille præter carentiam adiutorij, sine quo manere non potest, communem vtrique, habet insuper infirmitatem; quam non habet innocens, præditus dono integritatis. Et sane si homo, quamuis robustus, non peccaret non eleuando pondus centum librarum, ad cuius eleuationem non sufficerent vires

res

res robustæ, multo magis homo infirmus carens sufficientia simul, ac robore virium, non peccabit ob non eleuatum tale pondus.

74 Urgeo, non est affirmandum, quod Augustinus sibi ipsi contradicat in eodem contextu, at non minus conuinceretur reus contradictionis, si simul affirmaret has duas propositiones contradictorias, vnā, *Adam non cecidisset cum culpa, si caruisset adiutorio, sine quo non posset permanere, seu non cadere, si vellet; alteram, homo lapsus cadit cum culpa carens adiutorio sufficienti ad permanendum, & non cadendum: non minus, inquam, esset reus eiusdem contradictionis, qui diceret, hominem innocentem vinctum catenis non peccare non ambulando, peccare verò, qui eisdem catenis vincitur, in pœnam commissi criminis. Nec sufficit ad vitandam contradictionem, quod subiectum vnus propositionis est homo innocens, alterius verò, est homo lapsus, non sufficit, inquam, quia causa adæquata, cur*

cur Adam non caderet cum culpa, non est alia, quam sola impotentia ad non cadendum, quæ æquè reperitur in ea hypothefi in homine innocente, ac lapfo; vnde Auguftinus ad præcludendam Aduerfariorum friuolam euafionem, hanc tradit Euodio regulam vniuerfalem dignofcendi, quando nam transgrefſio etiam hominis lapfi, dicenda fit culpabilis lib. 3. de libero arbitrio cap. 17. *Si laboriofum eſt, ait, omnia mandare memoria, quæ à nobis, tam multa de peccato, & voluntate libera, dicta ſunt, hoc breuiſſimum tene: Quacunque iſta cauſa eſt voluntatis, ſi ei non poteſt reſiſti, ſine peccato ei ceditur, ſi autem poteſt, non ei cedatur, & non peccabitur, quibus verbis docet vniuerſaliter, & abſque vlla limitatione, quod ex quacunque cauſa, non ex aliqua determinata, & ſpeciali, proueniat impotentia ad reſiſtendum, ſine peccato ceditur, & cap. 18. idem confirmat, inquiens, an tanta fallacia eſt (ſubde cupiditatis) vt caueri omnino non poſſit, ſi ita eſt nulla*

pec-

peccata sunt, quis enim peccat in eo, quod nullo modo caueri potest? peccatur autem, caueri igitur potest, per quæ verba ostendit bonam esse hanc illationem; peccatur, ergo potest caueri peccatum: rursus, non potest caueri peccatum, ergo non peccatur, & nullum est peccatum in non cauendo, huic autem axiomati, seu primo principio de essentia libertatis ad peccandum, opponitur contradictoriè hæc propositio aduersarij supra relata, cum peccato transgreditur lex, etiamsi transgrediens non habeat adiutorium, ac vires sufficientes ad non transgrediendum. S. Augustino consentit D. Thom. æquè excusans à peccato hominem lapsum, & innocentem, si in vtrisque non detur potentia sufficiens ad resistendum, vt habet locis citatis quæst. 5. de malo art. 1. ad 1. & in 2. dist. 22. art. 4. ad 4. & art. 5. in corp.

75 Dices cum Henrico, homines ex vna parte per peccatum Adæ amiserunt, ex Augustino, gratiam
suf-

sufficientem ad obseruantiam legis naturalis, & contraxerunt antecedentem necessitatem peccandi, ex altera verò tenentur eam legem seruare, quia ex transgressione primi Parentis, non fuerunt exempti à lege naturæ, ergo obligatio seruandæ legis, vti coniungitur cum impotentia ad illam seruandam, ita etiam cum inobseruantia peccaminosa. Nego antecedens quoad vtramque partem, cuius falsitatem apertè demonstrabo, agens infra de effectibus peccati originalis. Cæterum eo admissio sequeretur euidenter, hominem in ea suppositione non peccare, quemadmodum si à fure tolleretur Deus in pœnam furti commisi vsum rationis, subiret quidem dementiæ pœnam, at non peccaret, si in eo flatu committeret nouum furtum ob deperditum vsum rationis, necessarium ad peccandum, seu ad habendam potentiam peccandi, ideoque æque esset ridicula lex lata in subditos dementes, ac in subditos impotentes, cum virobique ratio

im-

impotentia ad seruandam legem, redderet ridiculum Legislatorem, quare recte Augustinus lib. de duabus animabus ait, *reum tenere quemcumq; quia non fecit, quod facere non potuit, summa iniustitia, & insania est,* & lib. 22. contra Faustum cap. 78. *sive iniquitas, siue iniustitia, nisi esset in voluntate, non esset in potestate; porro si in potestate non esset, nulla pœna iusta esset, quod non sapit, nisi qui desipit, & enar. in psal. 56. initio, non imperaret hoc Deus, ut faceremus, si impossibile iudicaret, ut hoc ab homine fieret.* Eadem habet lib. 1. de peccatorum meritis, & remissione cap. 53. & alibi.

76 Arguo secundo, Augustinus, duo requirit in homine, ut iuste dici possit vituperabilis, ac reus alicuius criminis, si omittat, quod facere debet; nempe voluntatem liberam, & facultatem sufficientem ad operandum, sic enim habet lib. 3. de libero arbitrio cap. 16. *ex eo igitur quod non accepit, nullus reus est, ex eo verò, quod non facit, quod debet, iuste reus est*

F

est

est, debet autem, si accepit voluntatem liberam, & sufficientissimam facultatem; ergo si homini deficiat facultas sufficiens, aut libertas ad utendum, vel non utendum ea facultate sufficienti, non est ex Augustino reus peccati. Urgeo ille debet bene facere ex Augustino, & si non facit, quod debet, iuste reus est, qui nimirum accepit voluntatem liberam, & sufficientissimam facultatem; ergo qui caret sufficienti facultate, non habet debitum, seu obligationem operandi, neque est iuste reus, si non operatur. Hanc eandem doctrinam præmiserat cap. 15. docens hominem non rectè vituperari, non faciendo, quod debet, si non accepit potentiam ad faciendum, defectus, inquit, non esse vituperatione dignus, nisi esset voluntarius; attende enim quæso, utrum rectè vituperes, quod ita est, sicuti esse debuit. Non opinor, sed utique, quod non ita est, ut debuit; nemo autem debet, quod non accepit, & post multa à quo enim accepit posse rectè facere, cum velit, ab eo accepit, ut sit etiam

mi-

miseram, si non fecit, & beatam, si fecerit, aut enim reddit bene utendo, quod accepit, aut reddit amittendo, quo bene uti noluit, unde ibidem consequenter deducit creaturas corruptibiles non esse vituperandas, dum non permanent in esse, quia non habent debitum permanendi, cum non acceperint potestatem ad permanendum: In iis igitur rebus, quæ ideò deficiunt, quia non ultra esse acceperunt, nemo defectum recte vituperat, cum acceptas metas transire non possint.

77 Arguo 3. qui non tenetur aliquid facere, non peccat non faciendo, sed qui non habet potentiam sufficientem ad obseruantiam legis, non tenetur illam seruare, ergo carens potentia sufficienti ad obseruandam legem, non peccat eam non seruando; maior continet radicem, ex qua oritur peccatum, nempe obligationem operandi: minor, probatur; Ideò ex Augustino, nemo tenetur ad facienda miracula, quia non accepit a Deo potestatem gratiæ gratis datæ, per quam patrandæ

sunt miracula; contra verò obligatur ad opera bona, quia accepit gratiam ad benefaciendum, vt habet enarratione in Psal. 130. ad ea verba: *Nec ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me, inquit, quisquis in corpore Christi non potest resuscitare mortuum, non illud querat, sed querat, ne discordet in corpore, quomodo si auris querat videre, discordare potest; nam quod non accepit, non potest facere: & paulò inferius sic concludit, loquens in persona Davidis, quod enim excessit vires meas, non quesivi, non ibi me extendi, nolui ibi magnificari. Hinc sic ulterius vrgeo, in tantum nemo debet quærere miracula, sed quomodo debeat bene operari, & non discordare à corpore Christi per prauas operationes, nec est dignus pœna, ac reprehensione, quod non prophætet, nec vario linguarum genere loquatur, sed quia male operatur, & omittit opera iustitiæ necessaria ad salutem, in quantum illi est collata potestas ad sectanda opera pietatis,*

non

non verò ad effectiōem miraculo-
rum, alioquin vel ad vtrumque, vel
ad neutrum operationis genus obli-
garetur, ob æqualem potentiam, vel
impotentiam, qua de causa rectè in-
tulit Sanctus Doctor, Christum hor-
rari omnes fideles ad operationes
virtutis, non ad suscitationem mor-
tui, quia ad bonas operationes con-
tulit omnibus potestatem, ad alias
verò non omnibus, sed aliquibus, vt
ait lib. 50. Homiliarum Hom. 34.
post medium, *dedit cuidam mortuos
suscitare, alij dedit disputare, omnibus
tamen quid dedit? discite à me, quia
mitis sum, & humilis corde.* Confo-
nat Augustino Sanctus Gregorius
hom. 15. in Ezech. prope finem, vbi
super ea verba Cantic. 4. *collum tuum
sicut turris David, que adificata est cum
propugnaculis, mille clypei pendent ex
ea, eandem diuersitatem agnoscens
in obligatione operandi bene, non
miraculosè, ob virtutem collatam ad
exercitium virtutis, non operis mi-
raculosi, sic scribens, quid Sancto-
rum miracula, nisi nostra propugnacula?*

quia & muniri per ea possumus, & tamen hæc in manu nostri arbitrij non tenemus, nam talia facere non valeamus, clypeus verò in manu est, & defendit, quia virtus patientiæ, virtus misericordiæ, præcedente nos gratia, & in potestate est arbitrij, & à periculo protegit aduersitatis; vnde adeò verum est, obligationem connecti cum potentia ad operandum id, ad quod obligamur, vt ij, quibus Deus dedit gratias gratis datas, tenentur interdum ex officio, & intentione dantis ad earum vsum, si vrgeat Proximorum necessitas, vel maxima Ecclesiæ utilitas, in cuius commodum collatae sunt.

78 Arguo 4. de fide est Deum in suis legibus impossibilia non præcipere, vt definit Trid. sess. 6. cap. 11. nemo à temeraria illa, & à Patribus sub anathemate prohibita voce vti debet, Dei præcepta homini iustificato ad observandum esse impossibilia, nam Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adiuvat, vt
pos-

possis, cuius mandata graua non sunt,
 cuius iugum suauē est, & onus leue:
 & ne videatur alicui definitionem
 non esse vniuersalem, nec extendi
 ad omnes, sed restringi ad solos iu-
 stificatos, subdit Can. 18. Si quis di-
 xerit Dei Præcepta, etiam homini iusti-
 ficato, & sub gratia constituto, esse ad
 obseruandum impossibilia, anathema sit,
 vt per particulam, etiam, declaret in
 ea definitione includi præter homi-
 nem iustificatum, etiam non iustifi-
 catum. tum sic, Præceptum dicitur
 impossibile, vel quia præcipit rem
 chimericam v.g. productionem hir-
 cocerui, vel quia præcipit rem pos-
 sibilem homini non habenti virtu-
 tem productiuam, vt esset præce-
 ptum ei collatum de creatione An-
 geli viribus naturalibus, ergò ni lex
 diuina supponeret, vel non daret
 subdito potentiam proximè sufficien-
 tem ad operandum, diceretur præ-
 cipere aliquid impossibile contra
 decisionem Concilij. Urgeo Deus
 iubet facere, quod possis, & Deus
 iubet facere, quod non possis, sunt

propositiones contradictoriæ, sed Deus ex Concilio non iubet facere, quod non possis, sed iubendo, monet facere, quod possis, ergo supponit collatam potestatem, qua facere aliquid possis, & consequenter iussio non obligat sine potentia existente in eo, cui fit iussio, alioquin iuberet facere, quod non possis, quæ est propositio contradictoria propositioni Tridentini; rursus cum idem Concilium dicit, Deus monet petere, quod non possis, & adiuuat, ut possis, utique non iubet immediatè nisi id, ad quod dat immediatè adiutorium, scilicet, ut possis petere, quidquid est necessarium, ut valeas immediatè exequi, quod prius immediatè non poteras, conferendo novum adiutorium petitum, & imploratum, quo possis immediatè facere, quod antecederet ad petitionem, & adeptionem talis adiutorij facere non poteras, unde si non petas, peccas contra præceptum, quia, ex tua culpa, deest facultas, seu auxilium obtinendum per petitionem, quo præ-

præceptum est immediate exequen-
dum. Et fanè cum excusabiles fo-
rent homines, si non obedirent ex
defectu potentiaë, ideo Deus Deute-
ronom. 30. præclufit peccatoribus
hanc, alioquin fufficientem excusa-
tionem, quam falfo poterant addu-
cere, nimirum, fe non obediiffè
præceptis, quia non poterant, in-
quiens, *mandatum, quod ego præcipio
tibi hodie, non fupra te est, neque pro-
cul pofitum, neque in Cælo fitum, ut
poffis dicere, quis noftrum valet ad Cæ-
lum conscendere, ut deferat illud ad
nos, ut audiamus, & opere complea-
mus, hoc est, ut poffimus præcepta
executioni mandare, & complere,*
vnde Diuus Bafilius oratione in illud
Moyfis, *attende tibi ipfi colum. 3. fic
ait, impium est afferere Præcepta Spi-
ritus fancti impoffibilia effe obferuatu,*
& Magifter in 2. dift. 36. prope fi-
nem fecutus Hieronymi fententiam,
fic habet, *execramur eorum blafphe-
miam, qui dicunt impoffibile aliquid
homini effe præceptum, & præcepta
Dei non fingulis, fed ab omnibus in*

communi posse seruari, hoc est ab aliquibus posse, & ab aliquibus non posse seruari; cæterum quidquid vrigere poterit aduersarius ex necessitate orationis, dicam sect. 4.

79 Dices lex ex Apostolo dicitur mera occasio peccandi ad Rom. 5. lex subintravit, ut abundaret peccatum, & cap. 7. non cognoui peccatum, nisi per legem, sine lege enim peccatum mortuum erat, & peccatum occasione accepta per mandatum, seduxit me, & per illud occidit, & 2. ad Cor. 3. littera occidit, ergo lex prohibens non est connexa cum potentia sufficienti ad illam non transgrediendam, aliter non occideret, nec seduceret, neque per eam abundaret peccatum, ut ait Paulus. Respondeo Apostolum per ea verba nullo pacto docere, promulgationem legis necessitare ad peccatum, cum ad illud tollendum, & arcendum sit instituta, imò, & ad sanctificandum, sed, quod sola de se non dat vires, & sine gratia Redemptoris non est robusta, ac sufficiens ad opera supernaturalia merito-

toria vitæ æternæ, vt recte explicat
 Cornelius in Comment. ad loca ci-
 tata Pauli, & exponit Augustinus
 lib. de gratia, & libero arbitrio cap.
 11. vbi hæc fere habet, *Paulus dicit*
peccatum vires aduersus hominem ac-
cepisse per legem, & eum per manda-
tum, quamuis sanctum, & iustum, &
bonum, tamen occidere, & per bonum
operari mortem, de qua non liberare-
tur, nisi viuificaret spiritus eum, quem
littera occidit, hoc est, lex non dat
per se ipsam vires ad supernaturali-
ter operandum, sed eas habet homo
sufficientes, ac robustas à gratia Spi-
ritus sancti per Christum, & ideo
cap. 12. sic concludit; quotquot ergo
adiuncto solo adiutorio legis sine adiu-
torio gratie confidentes in virtute sua,
suo spiritu aguntur, non sunt filij Dei.
 Vno verbo lex non confert poten-
 tiam, sed legislator nunquam illam
 fert, ac promulgat, nisi in subditis
 detur sufficiens facultas ad illius im-
 pletionem, vt paulo ante monstraui
 ex verbis diuini legislatoris, sic allo-
 quentis subditos Deuteronom. 30.

mandatum quod ego præcipio tibi hodie, non est super te, qua de causa Apostolus non dixit, abundare peccatum ob impotentiam subditi ad legem, & mandatum seruandum, ni contradiceret supremo legislatori contrarium afferenti, sed solummodo, quod lex præbet aliquo modo occasionem mortis, & ruinæ, occidens eos, qui illam voluntariè transgrediuntur, & nolunt ex sua malitia vti viribus à Deo collatis ad eam seruandam, & ità esse intelligendum locum Pauli, patet manifestè ex eo, quod eodem cap. 7. inquit, non quod volo bonum, hoc ago, sed, quod odi malum, facio, ostendit ob impotentiam ad depellendos actus primo primos contra legem, se nullum committere peccatum, vt ex doctrina Tridentini docent Doctores, & mox fusius explicabo, quod sanè non affirmarent, si legis transgressio posset esse peccaminosa sine facultate sufficienti ad eam non transgrediendam.

80 Arguo 5. ideò Apostolus
ad

ad Rom. 7. ait, *non quod volo bonum, hoc ago, sed quod odi malum, facio*, quia ad actus primo primos præuenientes vsum liberum voluntatis, de quibus ibi sermo est, non habet voluntas potentiam proximè sufficientem ad eos depellendos, vel impediendos, ob cuius potentiæ defectum vnanimis est Doctorum consensus, innixus rationi, ac decisioni Tridentini, huiusmodi actus non esse liberos, sed necessarios, & consequenter, nec peccaminosos, ergo vbi nulla est potentia proximè sufficiens ad non peccandum contra legem, non datur peccatum, alioquin possemus culpam agnoscere in ijs actibus primo primis, quos immunes à culpa agnoscunt Doctores: vnde quia non dicitur quis velle, & operari huiusmodi actus primo primos, quos liberè non elicit, & cum potentia proximè expedita ad oppositum, quemadmodum ob carentiam libertatis, dicitur à Theologis Deus operari in nobis sine nobis sanctas cogitationes, & illustrationes, in-

quan-

quantum sine libero nostro consensu eliciuntur, ut explicui in tractatu de gratia auxiliatrice, idcirco recte subdit Paulus, se illud malum, quod odit, non operari, his verbis, *si autem, quod nolo, illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum*, hoc est concupiscentia, orta ex peccato: ex quo sic efficaciter insto, Apostolus ait, non operari malum, nec actus primos ob defectum potestatis liberæ, ergo, neque quis operatur transgressionem legis, ad quam non transgrediendam caret potentia libera, ubi autem non potest quis convinci, ut auctor, & causa operis, nec potest puniri, ac reprehendi, & occidi, cum nemo puniatur per actum, quem non operatur, & per violationem legis, quam dum non potest non violare, non dicitur operari violationem, ut ait Augustinus citatus lib. de duabus naturis, & lib. 22. contra Faustum cap. 18. aliter effet puniendus Paulus propter malum, seu actus primoprimos, quos aperte affirmat non operari.

Ar-

81 Arguo 6. ex duplici capite
docent vnanimiter Auctores, non
imputari hominibus ad peccatum,
aliquas transgressiones, vel quia
fiunt ex ignorantia inuincibili legis
prohibentis, vel quia fiunt cum im-
potentia faciendi oppositum: & pri-
mum caput perpendit luculenter de
more Augustinus lib. de gratia, &
lib. arbitr. cap. 2. initio, reuelauit no-
bis per Scripturas suas sanctas esse in
homine liberum voluntatis arbitrium,
quomodo autem reuelauerit, commemo-
ro vos, (hoc est commonefacio) non
humano eloquio, sed diuino; primum,
quia ipsa diuina Præcepta homini non
prodesse, nisi haberet liberum vo-
luntatis arbitrium, quo ea faciens ad
promissa præmia perueniret, ideò enim
data sunt (hoc est per promulgatio-
nem) ut homo de ignorantia excusa-
tionem non haberet, sicut Dominus di-
cit Ioan. 15. si non venissem, & locu-
tus eis fuisset, peccatum non haberent,
nunc autem excusationem non habent
de peccato suo, hoc est de illo magno,
quod præscitbat eorum futurum, quando
ista

ista dicebat, quo eum fuerant occisuri, & paulò post sic concludit, quomodo dicit inexcusabiles; nisi de illa excusatione, qua solet dicere humana superbia, si scirem, fecissem, ideò non feci, quia nesciui, aut si scirem, facerem, ideò non facio, quia nescio, hæc eis excusatio tollitur, quòdo Præceptum datur, vel scientia non peccandi manifestatur; hoc est, quando Præceptum est datum per manifestationem, & scientia de malo cauendo est reuelata, & cap. 22. non enim quod naturaliter nescit, & naturaliter non potest, hoc animæ deputatur in reatum; ex quo infert infanti non esse culpabilem, ignorantiam, & difficultatem sermonis, & lib. de natura, & gratia, cap. 67. clarius hoc explicans, ait, non tibi deputatur ad culpam, quod inuitus ignoras, sed quòd negligis quærere, quòd ignoras, eadem habet S. Th. in 2. dist. 22. quæst. 2. art. 2. in corp. sed plura de hac re tractaui, loquens de inuoluntario ex ignorantia. Accedo ad secundum caput de impotentia, quæ communi omnium Do-

cto.

etorum suffragio liberat hominem,
 à peccando, qua de causa ægrotus
 decumbens in lecto, non peccat, non
 audiendo Missam die festo ob im-
 potentiam, quam habet accedendi
 ad Ecclesiam, & similiter non obli-
 gatur pauper ex præcepto eleemosy-
 næ ad subueniendum, grauius, vel
 extremè indigenti, quia non habet,
 vnde subueniat; ideoque Augusti-
 nus lib. 3. de lib. arb. cap. 24. propè
 inuitum, distinguens stultum vitio-
 sum à non vitioso sic fere, ait, *non
 esse sapientem non est vitium hominis
 si nondum accepit, vt posset esse sapiens.*
 Hinc tale elicio argumentum, Do-
 ctiores eodem prorsus modo loquun-
 tur de ignorantia, ac de impotentia,
 quæ tollit ab homine libertatem, seu
 potestatem liberam ad operandum,
 vel non operandum, ergo sicuti non
 peccat cõtra legem, qui legem inuin-
 cibiliter ignorat, ita nec contra eam-
 dem delinquit, qui non habet potesta-
 tem non delinquendi, alioquin vel ex
 vtroq; capite est eximendus, vel non
 eximendus à peccato, vt habet Au-
 gu-

gustinus citatus lib. de duabus nat. lib. 22. contra Faustum cap. 28. lib. 1. de peccat. mer. & remiss. cap. 35. & alibi passim. Cæterum primum caput ignorantiaë reducitur ad caput impotentiaë, quia ideo carentia scientiaë Præcepti reddit inculpabilẽ transgressionem Præcepti, quia homo cõ illa carentia scientiaë est impotens seruare mandatum, quod ignorat, & ideo Aug. l. 3. de lib. arb. c. 18. ait proprie vocatur peccatum, quod libera voluntate, & à sciente committitur?

82 Arguo 7. proferens ex vna parte propositionem Aduersarij, & ex altera propositiones Augustini, & Conciliorum, vt eluceat, quam distet à doctrina Tridentini, & Augustini quicumque talem propositionem profiteretur. Aduersarij ergo propositio hæc est, *transgreditur lex, quamuis non sit in operante potentia proximè sufficiens ad exequendum opus præceptum*: huic verò contradicit primò hæc propositio Augustini lib. 3. de libero arbitrio cap. 16. *quando aliquis non accepit, non est reus, & ille debet*
fa-

facere, & si non facit, reus est, si accepit voluntatem liberam, & sufficientissimam voluntatem. secundo ibidem cap. 17. quaecunque causa est voluntatis, si ei non potest resisti, sine peccato ceditur. tertio enarratione in Psal. 130. quod excessit vires meas, non quaesivi, non ibi me extendi, & ideo noluit, quia, quod non accepit, non potest. quarto, ex lib. 22. contra Faustum si in potestate non esset, nulla pœna iusta esset, concludens, qui non sapit, nisi qui desipit? & de duab. nat. apud D. Thom. quæst. 5. de mal. art. 1. ad 12. reum tenere quemcumque, quia non fecit, quod facere non potuit, summe iniustitia, ac insania est. quinto ex Tridentino sess. 6. cap. 11. Deus monet facere quod possis, & impossibilia non præcipit, cui opponitur contradictorie hæc alia propositio, lex obligat facere, quod non possis. sexto denique ex oraculo diuino Deuteron 30. mandatum, quod præcipio tibi, non supra te est, contradicit aperte huic alteri, mandatum, quod præcipitur, est supra me, ac meas vires.

83 Arguo 8. ratione à priori, ubi non est libertas à necessitate, non est peccatum, sed ubi non est impotentia, seu carentia potentiae proxime sufficientis ad legem implendam, non adest libertas, ergo, ubi adest carentia potentiae proxime sufficientis, transgressio legis non est peccatum; maior est propositio definita à Pontificibus, ac Tridentino, & ex consensu omnium etiam indoctorum, ut loquitur Augustinus supra laudatus lib. de vera Religione cap. 13. & colligitur ex definitione libertatis, quam expendi in Tractatu de voluntario libero: minor verò probatur, potestas libera, ea dicitur tum ex eius recepta acceptione, quæ est potestas faciendi, & non faciendi, tum ex Augustino lib. de spiritu, & littera cap. 31. *voluntati adiacet facultas faciendi, ita ut hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult, facit, si non vult, non facit,* & lib. de gratia, & libero arbitrio cap. 4. eandem acceptionem confirmans, inquit, *nunquid non liberum arbitrium Timothei*

thei

thet exhortatus est Apostolus, dicens, contine te ipsum, & in hac re potestatem voluntatis ostendit, ubi ait, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis, hoc est potentiam non quamcunque, sed immunitatem à necessitate, & non à sola coactione, per quam, si velit ea uti, se continet, & si non vult, non se continet, & cap. 5. paulò post initium, sic habet, scriptum est in 2. Paralip. 15. Dominus vobiscum, cum vos estis cum eo, & si quaesieritis cum, inuenietis, si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos, manifestat quidem liberum voluntatis arbitrium, nempe per potentiam quærendi, & non quærendi Deum. Mitto innumera Scripturæ testimonia, inter quæ, illud Ioan. 1. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, cum hæc alibi fusè attulerim, & explicauerim.

84 Arguo vltimo hoc est discrimen inter peccatum originale, & personale, vt illud contrahatur, etiamsi posterus nequeat illud per se ipsum vitare, sed per solum caput,

in

in quo peccat, hoc vero non committatur, nisi ab ipsa persona posset vitari, & non vitetur; ergo est de essentia peccati personalis, ut in peccante detur actualis potentia sufficiens ad illud vitandum. Consequentia est certa: antecedens probatur ratione, & auctoritate D. Tho. assignantis allatum distinctivum in 2. dist. 30. quæst. 1. art. 2. ubi proponens primo loco hanc obiectionem, ex hoc aliquid culpabile, & vituperabile est, si malum sit in potestate eius, quod culpatur, non enim vituperamur, nisi ex his, quæ in nobis sunt, ex 3. eth. sed quod per originem trahitur, non potest esse in voluntate eius, qui illud originabiter trahit, ergo impossibile est, quod aliquid per originem tractum, habeat rationem culpæ, sic respondet. Ad 1. dicendum, peccatum originale, cum non sit vitium personæ, ut persona est, sed quasi per accidens, in quantum persona, habet talem naturam, ideo non oportet, quod sit in potestate huiusmodi personæ hunc defectum habere, vel non habere, sed

• suffi-

sufficit, quod sit in potestate alicuius, qui est in natura illa, quia ex hoc, quod habens aliquam naturam peccauit, natura infecta est, & ideo inficitur in omnibus, qui ab illo naturam trahunt; eadem fere repetit 4. c. G. cap. 52. peccatum, quod ad indiuiduum, seu personam hominis pertinet, non imputatur ad culpam, nisi peccanti, quia personaliter vnus ab alio diuisus est, peccatum vero, quod naturam speciei respicit, sicut plures homines participatione speciei sunt vnus homo; non est inconueniens, quod peccatum ex vno propagetur in alterum, sicut natura ex vno communicatur in alterum; quæ omnia fusè declarat Ferrar. ib. incom. à §. circa primum dictum; iam ex his verbis desumo rationem à priori, ideo persona contrahens defectum originale, non debet ex D. Tho. habere potentiam illum habendi, vel non habendi, quia (attende ad causalem) hic defectus non est vitium personæ, vt persona est, ergo si peccatum personale est vitium personæ, vt persona est, debet in-

ip-

ipfa persona dari potentia sufficiens ad illud habendum, vel non habendum. hinc recte deduxit idem S. D. pueros esse solummodo capaces peccandi in Adamo, non in se ipsis, quia non habent in se potestatem liberam peccandi, vt ait 4. c. G. cap. 50. num. 1. *in pueris est aliquod peccatum, sed non actuale, quia non habent usum liberi arbitrij, sine quo nihil imputatur homini ad peccatum, & num. 5. non est in pueris actuale, quia carent usu lib. arb. sine quo nullus actus homini in culpam imputatur, & imputaretur, si sufficeret ad peccandum, quod peccasset in Adamo.*

85 Sed obiicit Henricus, non est necessaria ad peccandum potentia proxima, seu proximè sufficiens, sed sufficit remota, quamuis difficulter explicari possit, & ideo silentio potius veneranda, quam explicanda, vt habet cap. 3. §. 6. versu *in primis si verba, vt foris sonant prope finem, in quo autem consistant huiusmodi auxilia remota, non ita facile explicatur, etenim miris modis Deum humanas*
volun-

voluntates ad bonum faciendum mo-
 uere Augustinus lib. 1. ad Bonifacium
 cap. 19. verissimè affirmat, quos modos
 satius est humili silentio venerari, quam
 curiosa disputatione perquirere. Re-
 spondeo hac euasione destrui do-
 ctrinam Augustini, quam ipse Hen-
 ricus defendere, non destruere pro-
 fitetur, nam Augustino asserenti pri-
 mum hominem in natura integra,
 & Angelos casuros sine culpa, si pri-
 uati fuissent adiutorio, sine quo
 non, quod idem Auctor vocat auxi-
 lium proximè sufficiens cap. 3. §. 6.
 versu, duo hic possunt difficultatem
 facere, posset quis respondere, sine
 hoc adiutorio adhuc casuros cum
 culpa, quia haberent potentiam re-
 motam, seu auxilia remota, quæ suf-
 ficiunt ad transgressionem culpabi-
 lem absque vlla potentia proxima,
 seu auxilio proximè sufficienti. Quod
 si negas sufficere in Angelis, ac
 primo homine potentiam remotam,
 sic insto omnis potentia, quæ non est
 proximè sufficiens, & conuertitur
 cum adiutorio sine quo non, reddit

ex Augustino inculpabilem transgressionem Præcepti, ergo homo lapsus habens solam potentiam remotam, nequit transgredi culpabiliter præceptum, & obligari ad illud non transgrediendum. Quare nego antecedens, cuius falsitas clarè manifestatur, tum ex Augustino exigente potentiam proximè sufficientè ad cadendum cum culpa, tum ex Tridentino asserente, Deum iubere, ut quisq; faciat, quod potest, & si non potest petat auxilium, ut faciat, quod nõ poterat sine auxilio, tum denique ex essentia libertatis, quæ in suo conceptu formali hanc potentiam proximam includit. Cæterum si potentiam remotam ad obseruantiam præcepti, admittis in hoc sensu, ut sit remota ad immediatam executionem Præcepti, sed proximè sufficiens ad aliquem actum, quoposito, confert Deus auxilium, seu vires proximas ad exequendum immediatè Præceptum, non dissentio ab hac explicatione, in qua ponitur potestas proximè sufficiens saltem media-

diata, vt pro maiori explicatione
meæ doctrinæ mox subiicio.

SECTIO II.

*An potentia ad legis impletionem de-
beat necessariò esse sufficiens proxi-
mè, an solum remotè.*

86 **P**RO solutione præmitto dupli-
cem dari speciem auxiliij, ac
potentiæ sufficientis, quas optime
declarat Ruitz disp. 39. de Prædest.
sect. 2. num. 1. his verbis; *Aliud est
proximè, & immediatè sufficiens, quod
continet formaliter, & actualiter om-
nes causas, & conditiones ex parte
principij requisitas ad eliciendum a-
ctum, quo immediatè disponimur ad
iustificationem; aliud verò non sufficit
ad salutem, nisi mediatè, ac remotè,
quatenus est immediatè sufficiens ad
eliciendum aliquem actum supernatu-
ralem minus perfectum, ac remotè di-
stantem à iustificatione; quem actum si
peccator eliciat, de congruo merebitur,
& impetrabit vltiora auxilia super-
naturalia, quibus possit elicere perfe-*

etiores actus proximius disponentes ad iustificationem, quousque gratiam, perseverantiam, & aeternam salutem obtineat. Quare idem auxilium semper est sufficiens proximè, & immediatè comparatione unius operationis, sed comparatione alterius mediatè, atque remotè sufficiens.

87. Prima Conclusio, ad legis implementationem, & consecutionem salutis sufficit potentia sufficiens, siue sit proximè, & immediatè, siue sit mediatè proxima ad aliquem actum, & remota ad ultimum actum executivum præcepti, quam potentiam omnibus à Deo conferri ad non cadendum, docet Bellarminus lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 7. inquit, *auxilium sufficiens, ac necessarium ad vitanda peccata omnibus hominibus, & omni tempore, vel immediatè, vel mediatè à diuina benignitate præstatur, quia licet certè sit aliquos non habere auxilium sufficiens, quo possint immediatè resistere tentatori, & vitare peccatum, tamen habere auxilium, quo possint maiorem gratiam,*

ma-

maioresque vires impetrare, quibus adiuti, omnino tentationi resistent, & peccata vitabunt. Probatum, illud auxilium sufficit ad consequendam salutem, per quod quisque dicitur simpliciter, & absolute habere in sua potestate salutem, si velit, sed utraque hæc species potentiae sufficientis, nempe proxima, vel remota, est talis, ut quilibet ea præditus, habeat simpliciter, & absolute in sui potestate salutem, si velit, ergo utraque est sufficiens. Minor probatur ratione, & exemplo, ægrotus dicitur absolute potens recuperare sanitatem, non quia initio ægritudinis habet omnia principia proxima, & completa ad ponendam immediate sanitatem, sed quia in potestate proxima ipsius est ponere aliquod medium, quo posito habebit iuxta præscriptum medicinæ aliud, & aliud, cum quo tandem pristinam recuperet valetudinem; similiter ideo Petrus existens domi, habet potestatem simpliciter eundi ad Ecclesiam, quamvis immediate nequeat produ-

cere vocationem, per quam consti-
 tuatur præsens Ecclesiæ, quia est
 proximè potens producere totum il-
 lum motum antecedentem, qui est
 necessarius ad ingressum; denique
 ideò sum absolutè potens non trans-
 gredi Præceptum de auditione fa-
 cri, quia licet non habeam potentiam
 immediatè audiendi sacrum, nisi
 prius surgam è cubili, exeam Do-
 mo, ac perueniam ad Ecclesiam,
 in eaque permaneam, adhuc sum
 proximè expeditus ad surgendum,
 & exeundum Domo, ergò quoties-
 cumque est pœnes arbitrij vires po-
 nere successiuè media ad salutis a-
 deptionem, si velit ea ponere, vtique
 salus est illi simpliciter possibilis,
 quamuis nequeat salutem immediatè
 obtinere antecedenter ad plures alios
 actus, qui debent illius consecutio-
 nem præcedere.

88 Et hanc explicationem auxi-
 lij proximè, & remotè sufficientis
 haud obscure declarat Augustinus
 comparans claudum corporalem
 cum claudo spirituali ad recuperan-
 dam

dam salutem lib. de perfectione Iustitiæ ratiocinatione 5. his verbis, cum videmus claudum, qui sanari potest, rectè utique dicimus debet homo iste esse sine claudicatione, & si debet, potest; nec tamen cum vult, continuo potest, sed cum fuerit adhibita curatione sanatus, & medicina adiuverit voluntatem: hoc fit in interiori homine, quod ad peccatum attinet, tanquam ad eius claudicationem per gratiam Iesu Christi, & sensus comparationis est, sicut claudus potest sine claudicatione incedere, non tamen continuo, ut ait Augustinus, hoc est non proximè, sed remotè, in quantum potest prius immediatè disponi per remedia ad expedite se mouendum, & sublato omni impedimento habet vim proximam rectè incedendi, ita peccator est simpliciter potens iustificari per hoc, quod prius per oblatum sibi auxilium excitans, & adiuuans valeat elicere plures actus supernaturales v. g. fidei, spei, amoris, à iustificatione distinctos, ac remotos, iisque elicitis obtinere auxilium necessarium

152 De potentia
rium ad vltimum actum, quo est iu-
stificandus, quapropter licet Deus
non semper conferat auxilium ad
immediatè credendum, vel ad vin-
cendam immediatè tentationem,
aut eliciendum actum contritionis,
attamen semper confert aliquod au-
xilium, vt quis possit, si velit, elicere
actum bonum, quo elicitò largitur
nouum auxilium, quo possit imme-
diatè credere, vincere tentationem,
ac perfectè conteri, & in hoc sensu
interpretes exponentes parabolam
talentorum, explicant illud Christi
Domini, *omni habenti dabitur*, hoc
est bene adhibenti talenta prius re-
cepta, dabitur nouum talentum, quo
reddatur immediatè potens facere
nouum lucrum, seù immediatè lucra-
ri salutem. Eandem potentiam
mediatam, ac sufficientem ad culpa-
bilem transgressionem admisit lib. 3.
de lib. arb. cap. 22. vbi laudat crea-
torem, quod dederit homini virtu-
tem, qua incipiat bene agere, ita vt
si bene agat adiuuabit, vt impleat,
quod inceperit, inquit, *creator ubi-*
que

que laudatur, vel quod naturam ab
 ipsis exordijs ad summi boni capaci-
 tatem inchoauerit, vel quod eius pro-
 fectum adiuet, vel quod impleat pro-
 ficientem, atque perficiat; & paulo
 post, non enim propterea malam crea-
 uit, quia nondum tanta est, quanta, ut
 proficiendo esse posset, accepit, cum eius
 exordio perfectiones omnes corporum
 longe inferiores sint, quas tamen in suo
 genere laudabiles esse iudicat, quisquis
 de rebus sanctissime iudicat, quod ergo
 ignorat, quod sibi agendum sit, ex eo
 est, quod nondum accepit, sed hoc quo-
 que accipiet, si hoc, quod accepit, bene
 usa fuerit, accepit autem, ut pie, &
 diligenter querat, si volet, & quod
 agnoscens, quid sibi agendum sit,
 non continuo valet implere, hoc quoque
 nondum accepit, & admonetur eum-
 dem implorare adiutorem perfectionis
 suae, quem inchoationis sentit Aucto-
 rem; hoc est, sufficiens est homini,
 si habeat à Deo virtutem inchoatam,
 cum qua possit deinde quærere, ac
 obtinere nouas vires ad perficiendam
 rem inceptam, & tandem conclu-
 dit,

dit, si enim nouellum, & rude virgultum non sterile dicimus, quamuis aliquot aestates sine fructibus traiciat, donec opportuno tempore exprimat feracitatem suam, cur non auctor anime debita pietate laudetur, si ei tale tribuit exordium, ut studendo, ac proficiendo ad frugem sapientiae, iustitiaeque perueniat, tantumque illi praestitit dignitatis, ut in eius etiam potestate poneret, si vellet ad beatitudinem tendere. Sufficit ergo ex Augustino, ut anima possit acquirere beatitudinem, si mediate, hoc est, studendo, ac proficiendo ad iustitiam perueniat.

89 Tandem utriusque potentiae sufficientis speciem remotam, ac proximam agnoscit in quocumque homine viatore Trident. sess. 6. cap. 11. per haec verba, *Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adiuuat, ut possis, hoc est, dum Deus monet hominem, ut faciat, quod potest, supponit in eo potentiam ad id, ad quod faciendum monet, & dum monet petere, quod non*

non

non potest, supponit illi deesse aliquod auxilium, sine quo nequit potentia proxima, & immediata illud opus implere, non verò primum auxilium remote sufficiens, quo constituitur proximè potens petere, & impetrare nouam gratiam cum qua, immediatè efficiat rem præceptam, vt declarat Ruiz auctoritate Augustini disp. 39. de præd. sec. 2. nu. 4. & 5. his verbis, dum Deus monet facere, quod possis, supponit, iam tibi plenè, & proximè collatum auxilium, quo facere aliquid possis; ubi autem monet petere, quod non possis, supponit tibi deesse aliquid, quod quamdiu deest tibi, non potes implere Præceptum potentia proxima, & completa; nihilominus habes potentiam sufficientem remotè, & incompletè, quatenus supposita Dei admonitione, & adiuuante gratia, potes petere, & petendo impetrare, quod prius non poteras, qua oratione, sicut oportet, facta, Deus infallibiliter ex lege, adiuuat, vt possis, vt significauit Augustinus lib. de gratia, & lib. arb. cap. 16. initio, dicens, magnum aliquid

Pelagiani se scire putant, quando dicunt, non iuberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? sed ideò iubet aliqui, quæ non possumus, ut nouerimus, quid ab eo petere debemus, ipsa est enim fides, quæ orando impetrat, quod lex imperat, in qua veritate confirmanda totū illud, atq; sequens caput 17. ponitur. Hinc deduco validum argumentum. Pelagianis aientibus Deum non iubere, quod sciret non posse ab homine fieri, concedit Augustinus non stare iussionem cum impotentia absolute, & simpliciter, sed coniungi cum ea potentia, cum qua possit petere, & impetrare vires ad faciendum, quod ipse imperat, ergò sentit semper inesse nobis potentiam ad operandum siue proximè, siue remotè sufficientem.

90 Secunda conclusio, potentiam saltem remote sufficientem modo explicato ita necessariam esse, ut ea deficiente, quemadmodum homo non est simpliciter potens implere legem, ita nec potens peccare,

si

si eam transgrediatur. Conclusio
 præterquamquod colligitur ex ra-
 tionibus, & auctoritatibus Tridenti-
 ni, & Augustini supra allatis, sic vl-
 terius confirmatur, potentia remota,
 quæ nullas dat vires proximas, &
 completas, cum quibus actu con-
 iungi possit aliqua operatio saltem
 mediatè disponens ad obseruantiam
 rei præceptæ, non tam est potentia,
 quam simpliciter impotentia, quid
 enim quæso est esse impotentem,
 quam nil cum ea potentia operari
 posse, neque mediatè, neque imme-
 diatè? ergo carentia potentiæ suffi-
 cientis proximè, vel remotè reddit
 hominem impotentem ad culpabi-
 lem transgressionem legis. ratio à
 priori, ideo potentia denominatur
 remota ad ponendam rem præce-
 ptam, quia potest proximè, & im-
 mediatè causare aliquem actum, qui
 mediatè disponat ad executionem
 rei præceptæ, sic in serie naturali
 extractio sanguinis dicitur mediatè,
 ac remotè disponere ad sanitatem,
 quia per talem extractionem dispo-
 ni-

nitur ægrotus ad acquirendam temperiem humorum, in qua sita est sanitas, vnde si ad hanc nullo modo conduceret, tantam haberet sectio venæ conducibilitatem ad salutem ægroti, quantam sectio saxi carens omni conducibilitate etiam mediata ad acquirendam sanitatem, ergò potentia non inuoluens vim proximè effectiuam alicuius operationis, non est remotè sufficiens, sed omni ex parte insufficientis; sane cum nemo dicat me posse comburere lignum, si nequeam illud immediatè ignefacere, vel saltem mediatè disponere ad ignefactionem mediante calore, ac siccitate, quo pacto affirmare poterit se saltem remotè posse iustificari, si nec ad iustificationem, nec ad aliquam dispositionem præuiam habet potentiam completam, & expeditam, dum virtus, ideò verè denominatur remota, quia includit in suo conceptu formali vim proximè sufficientem ad aliquem actum bonum, itaut sit remota non in ordine ad omnem actum, sed solum-

mo-

modo ad vltimum, & finalem. Hinc reiiciendi sunt Calvinus, & Beza, qui dixerunt textum Pauli ad Rom. 2. *non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis*, continere solummodo hunc sensum conditionalem, nempe, si quis impleret legem, iustificaretur, non vero sensum absolutum, scilicet, qui implet legem, iustificatur, eo quia homo lapsus non habet potentiam obseruandi legem, ac præstandi, quod lex iubet, ex quo principio inferebant, vt notat Cornel. ibid. v. 15. in comm. homines iustificandos esse ex sola fide Christi, per quam Christi iustitia nobis imputatur, dum iustificari nequeunt exercitio bonorum operum, ad quæ exercenda sunt impotentes; reiiciendi inquam, quia ad obseruantiam diuinæ legis data est nobis à Deo potentia sufficiens saltem remota, qua possimus illam seruare, vt apertè testatur ipse Deus legislator Deuter. 30. *mandatum, quod ego precipio tibi hodie, non supra te est*, quare cum hæreticis sen-

fentiunt, qui putant obligare legem imperantem, ac iubentem, quamvis nulla detur in subdito potentia sufficiens proxima, vel remota ad exequendum opus imperatum. cæterum minus philosophice, & quoad consequentiam errat, qui concedit non peccare eum, qui caret potentia ad non peccandum, quam qui admittit impotentiam ad non peccandum, & agnoscit peccatum in homine impotente illud vitare.

SECTIO III.

An hæc potentia sufficiens proxima, vel remota sit moralis, an solum physica.

91 **A**D solutionem suppono duplicem à Theologis distinguuntur potentiam, ac libertatem bene operandi: physicam vnam, quæ ita præbeat virtutem operatiuam, ut licet possit reduci, ferè nunquam reducatur in actum, vel ob vehementem inclinationem appetitus ad bonum delectabile, & inhonestum, vel
ob

ob ingentem auersionem ab aliquo molesto superando per actuale exercitium actus boni : moralem alteram, per quam voluntas non solum possit, sed etiam aliquando, imò pluries recte operetur, & ita vtriusq; potentiae distinctionem explicat Lugo disp. 2. de Incarnat. sect. 1. num. 14. his fere verbis, *ad hoc ut aliquid sit moraliter impossibile, duo requiruntur, nec vnum sine altero sufficit, scilicet, quod illud nunquam fuerit, vel futurum sub conditione in hac, vel alia simili hypothesis, & praeterea quod hoc ipsum oriatur ex summa difficultate, quam vincere oportet ad illud ponendum.* Hac praemissa distinctione.

92 Quamplures Theologi docent ad seruandam legem, ac superandam tentationem grauem, sufficere homini, solam potentiam physicam absque vlla potentia morali, vnde transgressio legis, & consensus hominis grauiter tentati, diceretur necessarius necessitate morali, & liber libertate physica, quæ minor esse non potest in ordine ad demerenda-

rendum, vnde cum Apostolus 1. ad Corinth. 10. ait, *benedictus Deus, qui non patitur tentari vos supra id, quod potestis*, intendit solummodò Deum non permittere homini tentationem supra id, quod non potest physicè; aliter supponeretur sublata libertas, & potentia ad peccandum inseparabilis à libertate, & potentia physica ad resistendum tentationi, vt habet Suarez lib. 1. de gratia cap. 24. & innuit Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 77. art. 7. & quæst. 89. art. 3. similiter quando Concilium Mileuitanum can. 5. Africanum cap. 80. & Tridentinum sess. 6. can. 2. decernunt gratiam dari, non vt facile, sed vt simpliciter, & absolutè possimus, vel loquuntur de solis actibus supernaturalibus, vel non excludunt potentiam physicam in ordine ad exercitium operationis honestæ naturalis. Ego in hac controuersia duo breuiter asfero.

93 Prima Conclusio, certum est necessariam esse potentiam, & libertatem physicam ad meritum, vel de-
me-

meritum. Patet primo, quia damnata est sententia Baij tribuentis homini impotentiam ad non peccandum, ac resistendum tentationibus sine vlla libertate indifferente ad opposita. Secundo, quia sublata potentia physica, tollitur omnis libertas, quæ est radix meriti, vel demeriti, ideoque Cardinalis de Lugo disp. 26. de Incarnat. sect. 10. num. 134. agnoscens in Christo moralem impotentiam ad eligendum opus supererogationis minus perfectum, docet, Christum liberè elegisse opus magis perfectum cum merito, quia ad electionem oppositi habuit potentiam, & libertatem physicam, quæ est omninò necessaria ad libertatem simpliciter, & ad meritum, vel demeritum.

94. Secunda Conclusio homini lapso in statu viæ concedendam esse aliquam potentiam moralem ad legem seruandam, ac resistendum tentationi graui, ita Ruiz disput. 39. sect. 2. & disp. 45. sect. 3. num. 6. vbi ait, Iudæ datam fuisse potentiam,

con-

conuersionis, ac pœnitentiæ. Pro-
 batur primò. Si pura potentia phy-
 sica sufficit homini viatori existenti
 in via ad suum terminum, vt dicatur
 liberè potens mereri, ac demereri,
 eandem facultatem, & media con-
 ferret Deus viatoribus; ac in multo-
 rum sententiâ confert damnatis, qui-
 bus inest potentia purè physica ad
 non blasphemandum, nec Deum
 odio habendum, ac proinde, eo mo-
 do esset possibilis viatori consecutio
 salutis, aut præseruatio à lapsu, quo-
 niam quò est possibile damnato existen-
 ti in termino, non blasphemare, nec
 Deum odisse. Ex quo fit, non adesse
 potiore rationem dicendi statum
 damnatorum esse statum termini,
 Hominum verò statum viæ, & in
 vno statu esse possibilem salutem,
 in altero verò impossibilem, si vtrif-
 que eadem prorsus pura potentia,
 ac libertas physica inesset ad bene,
 vel saltem non male operandum.
 Imò peioris conditionis esset Via-
 tor, quam damnatus, quia huic non
 imputarentur peccata ad nouam pœ-
 nam,

nam, sicuti imputantur illi. Quid autem peius excogitari potest, quam necessitas ad subeundos cruciatus sine vlla prudenti spe eos euitandi, quos tamen euitant damnati?

95 Probatur secundo ratione à priori. Ille censetur prudens institutor, qui maiorem, vel saltem æqualem virtutem dat in ordine ad finis intenti consequutionem, quam in ordine ad eius carentiam, quam non intendit, aliter potius intendere negationem finis, quam finem, cuius intentio dignoscitur ex actiuitate, & conditione mediorum, sed si homo haberet naturaliter impotentiam moralem ad finem, & necessitatem moralem ad carentiam finis non haberet æqualem, ne dum maiorem virtutem ad finem intentum ab Auctore naturæ. Ergo Auctor naturæ non diceretur instituere prudenter hominem ad assequendum finem Beatitudinis, ad cuius assecutionem daret potentiam physicam, & impotentiam moralem. Confirmatur, de ratione legis est intendere bonum

num commune possibile, hoc est, non ita arduum, vt subditi sustinere debeant ingentes, ac insuperabiles difficultates ad illud consequendum, ergo si obiectum legis Diuinæ tantam afferret difficultatem hominum communitati, vt nemo vnquam, aut vix, esset illam superaturus, corrueret ratio legis, & bonum ab ea intentum, vnde quemadmodum potentia purè physica ad vitandum malum, & assequendum bonum à nemine est prudenter eligibilis, ita nemo nisi imprudens potest eam conferre, ac intendere ad assecutionem finis per legem intenti. Urgeo. Deus non minus debet esse prouisor hominis, quam sit creaturarum inferiorum, ergo si his dat media sufficientiā ad possessionem sui finis, verbi gratia lapidi ad quietem in centro, multo magis eadem conferet homini lapsō omnium creaturarum præstantissimo, ex suppositione, quod illi concedat statum viæ ordinatum ad beatitudinem. Urgeo ex vna parte alia media debentur sta-

statui viatoris ad finem consequendum, quæ non sunt debita ei, qui ad eum finem amplius non ordinatur; Sic iter facturo debetur equus, vel currus, aut aliud medium, quo valeat iter facere, non verò illi, à quo nullum est iter faciendum; alioquin nulla apparet ratio, cur homo potius dicendus sit viator in statu mendi, ac demerendi, quam in termino, & in statu, in quo nec mereri possit, nec demereri. Et ob hanc causam concedendas omnino censeo Angelis viatoribus vires morales ad resipiscentiam durante tempore viæ, vt docui in tract. de Angelis.

96 Hinc recte infert Suarez lib. 1. de gratia cap. 24. num. 34. *sine potestate morali deliberandi, motus voluntatis non potest esse peccatum mortale, & in fine, voluntas auxilio gratiæ destituta non peccaret mortaliter cedendo tentationi, quia ad peccandum mortaliter, necessaria est potentia moralis vitandi peccatum, saltem pro eo tempore, vel momento, in quo peccatur, quia debet esse actus humanus. Quapro-*

propter cum Patres docent hominem lapsum teneri ad orandum, ut vincat tentationem, intelligunt hanc orationem esse pro impetranda potentia morali immediata, qua caret ad exequendum immediate præceptum, non pro remota, & immediata, quæ est proximè, & completè sufficiens ad orandum, sine qua, nec teneretur orare saltem sub graui, ut ait Suarez citatus.

97 Dices primò hanc doctrinam contradicere Patribus, & concilijs definientibus hominem esse simpliciter impotentem ad resistendum tentationi graui; hæc autem impotentia non est nisi moralis. Respondeo eorum definitiones hunc sensum continere, ut nemini debeat potentia moralis, immediata, & adæquata ad resistendum tentationi, quod vltro concedo, non tamen aliqualis, & mediata, ratione cuius datur distinctiuum status viatoris à statu termini, ut probaui sect. præced. ratione, & auctoritate Augustini negantis peccatum in eo, qui non habet
facul-

fica ad eligendum opus minus perfectum, vt dicatur liber, & potens mereri per electionem moraliter necessariam operis perfectioris, ergo eadem potentia sufficiet, vt viator dicatur mereri, ac demereri. Respondeo quidquid sit de antecedenti, nego paritatem, quia Christus Dominus non erat in statu Viatoris, in ordine ad finem suæ Beatitudinis, quam ab initio Incarnationis est perfectissime assecutus. At viator, qui debet per fugam à malo, & per accessum ad bonum lucrari suam beatitudinem, non esset sufficienter ordinatus ad illius assecutionem, si careret potentia morali non peccandi, & bene operandi, vt supra dictum est.

99 Dices tertio homini inest sola potentia physica ad vitanda omnia venialia collectiue, & tamen peccat, dum ea omnia non vitat. Resp. satis esse, si possit moraliter ea singillatim vitare, vt dixi in tract. de gratia auxiliatrice. Adde posse dari peccatum veniale cum sola potentia physica, quia cum morali ad vitandum

mor-

mortale, potest homo assequi beatitudinem, dum veniale non destruit gratiam, & ius ad illius possessionem, quemadmodum destruit mortale.

SECTIO IV.

Inferuntur aliquot corollaria.

100 **H**inc infero primo dari omnibus adultis viatoribus fidelibus, ac infidelibus, auxilia sufficientia proxime, aut remote ad salutem consequendam, licet diuersimode pro diuersitate statuum. Hæc illatio desumitur ex scriptura, in qua pluries fit mentio de vniuersali vocatione per gratiam, Matth. 11. *venite ad me omnes, & cap. 22. quoscunque inueneritis, vocate ad nuptias.* Ioan. 1. *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum,* quæ verba de illuminatione ad fidem, & gratiam consequendam intelligunt expositores apud Maldonatum, & Salmeronem; sed quia hæc loca fuscè congerunt, ac perpendunt Ruiz disp. 39. de prædest. à sect. 3. & seq. &

Bellar. lib. 2. de lib. arb. cap. 5. 7. & sequentibus, ideo lubet aliam, ni fallor, fortiolem rationem proferre, deductam ex testimonijs Scripturæ, ac Patrum, & sic arguo: Hoc est discrimen vitæ præsentis à futura, vt homo lapsus compos rationis, dum viuit, possit semper bene operari, secus in futuro, at hoc discrimen corrueret, si peccatoribus sublatum esset auxilium ad bene viuendum, & ad iter faciendum in via salutis, sine quo non haberent viam, nec dici possent viatores; maior patet ex illo Ecclesiast. 9. *Quodcunque potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, neque ratio, neque sapientia, neque scientia erit apud Inferos, quò tu properas, quibus verbis ostendit solummodo in altera vita deesse peccatori potentiam sufficientem ad operandum, vnde sic concludit Chrysostomus hom. 37. in Matth. præsens hæc vita, tam rectè, quam contrarium tibi viuendi potestatem dat, vnde fatuam illam excusationem de virium insufficientia ad operandum, quam*
 pec-

pe
no
su
da
no
ip
tu
ta
ti
n
ar
su
lu
M
en
v
ta
p
ce
fo
v
3
ic
n
d
t

peccator intrudere audet, scilicet, non facio in hac vita, quia non possum, iure Deus exprobrat, ut mendacem Prouerb. 24. *Si dixeris, vires non suppetunt, qui inspector est cordis, ipse intelliget, & seruatorem animæ tuæ nihil fallit, reddetque homini iuxta opera sua, hoc est, ne ad impotentiam reijcias tuam malam operationem, quia non decipis seruatorem animæ tuæ, qui bene nouit vires sufficientes tibi suppeditas ad salutem, & ideo Gregorius lib. 25. Moral. cap. 6. in illud Iob 34. nec enim ultra in hominis potestate est, ut veniat ad Deum in iudicium, sic hortatur peccatores, quia ergo nunc in potestate est internum mentis nostræ contra nos subire iudicium, recognoscendo, accusemus nos ipsos: nec enim ultra in hominis potestate est, & lib. 33. cap. 20. post medium, alias 25. ait, idcirco nequaquam celestis Patriæ præmia æterna percipiunt, quia ea nunc, dum promereri poterant, ex libero arbitrio contempserunt.*

IOI Eandem virium sufficientiam
H 3

tiam probant Patres ex illo Christi Domini, *Venit nox, cum nemo possit operari*, docentes in die vitæ datam esse facultatem sufficientem viatori ad bene operandum, sublatam verò in morte, in qua cessat meritum, vel demeritum succedente tempore retributionis bonorum, vel malorum operum, vt habent Olympiodorus in Ecclesiast. cap. 12. *rationem*, ait, *habeto tuæ salutis, eamque curato diligenter, donec uti potes libero voluntatis arbitrio; integrumque tibi est ad virtutem accedere.* Post hanc etenim vitam tibi accidet, non sicuti vis, sed torqueberis, sicuti non vis; & Hilarius in Psal. 51. non enim confessio peccatorum, nisi in huius sæculi tempore est, dum voluntati suæ unusquisque permissus est, & per vitæ licentiam habet confessionis arbitrium, & Laurentius Iustin. lib. de discipl. & perfect. cap. 23. *quamdiù hac mortalitatis tunica, & fragili carne vestitus est, misericorditer à Deo conceditur posse pœnitere, atque de proprijs reatibus satisfacere Conditori, vnde in cap. fir-*
mi-

mitter de summa Trinit. & fide Catholica definitur talis potestas collata viatori relapso tempore vitæ his verbis. *Si post baptismum, quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potest semper pœnitentiam reparari, aduerte ly semper, vt significetur nullam offerri occasionem adulto viatori bene. vel male operandi sine potentia sufficienti ad vtrumque actum, & ideo S. Thomas 3. contra gent. cap. 156. & 3. par. quæst. 86. art. 1. in corp. refellens duos errores, ait, erroneus est, tam qui dicit hominem, in hac vita pœnitere non posse, ac quod per pœnitentiam nequeat deleri peccatum.*

102 Præterea clarissimum testimonium depromo ex verbis Christi Luc. 17. sic alloquentis Pharisæos, *Regnum Dei intra vos est, hoc est non actu, sed potestate, quia si nolitis resistere auxilio, potestis dona fidei, & gratiæ, quæ sunt Regnum Dei, comparare, vt ibi exponit Cornelius adducens S. Cirillum, ac Theophilactum, qui deridet Pharisæos,*

H 4 quod

quod ignorent rem, quæ intra se sit, & quæ valde facilis, si capere velint; tum sic, illud dicitur esse intra nos, quod est constitutum in potestate liberi arbitrij ex S. Thom. in 2. dist. 28. quæst. vnica art. 4. in corp. & Philosopho 3. Ethic. cap. 5. & habet Damascenus lib. 2. de Fide cap. 26. inquit, in nobis sunt ea, quorum sumus liberam adepti potestatem, & facere, & non facere, sed Regnum Dei ex Christi testimonio, quod consistit in dono fidei, & iustificationis, est intra nos, ergo nos habemus potestatem acceptam à Deo, qua possumus tale Regnum acquirere, ideoque SS. Patrum communis vox est, vt liquet ex eorum libris, in nostra situm esse potentia bene operari, ac neminem posse nobis inuitis eripere bonam operationem, ita vt Deus in iudicio possit iure tribuere peccatori, non sibi, quod pereat, nec habeat vitam æternam.

103 Tandem arguo ratione à priori, vnicuique rei inest potentia ad consecutionem sui finis, vt patet in-

inductione, ergo hæc potentia potiori iure inerit homini ordinato ad finem sublimiorem; subsumo, sed præciso auxilio sufficienti, non esset in potestate hominis consequi suum finem, qui non est alio medio acquisibilis, quam per potentiam bene operandi, ergo datur in homine potestas sufficiens ad bene operandum.

104 Infero 2. hæc auxilia sufficientia non dari toto vitæ tempore, sed interruptè, & per quædam temporum interualla. ita Doctores cum S. Aug. lib. 2. de Peccatorum meritis cap. 19. & lib. contra Epistolam fundamenti cap. 37. vbi sic loquitur: *Certis rerum, ac temporum mensuris vocaris, ut redeas, quod intellige, quotiescunque adsit obligatio vitandi peccatum, vel seruandi præceptum. Quare cum Sancti Patres docent dari semper à Deo auxilium, ad singulos actus, s; semper, vel pro eodem sumunt, ac frequenter, iuxta illud Pauli Act. 14. semper gratias ago, & Christi Domini, oportet semper*

orare, & nunquam deficere, vel loquuntur in ordine ad omne illud tempus, in quo offertur occasio peccandi, & obligatio obediendi sub præcepto, qua ratione Christus Ioan. 18. de se ipso inquit, *Ego semper docui in Synagoga*, hoc est omni tempore congruo, & opportuno ad docendum, & in hoc eodem sensu loquitur Concilium Senonense can. 15. *neque tamen tanta gratiæ necessitas libero præiudicat arbitrio, cum illa semper in promptu sit, & ne momentum quidem prætereat, in quo Deus non stet ad ostium, & pulset, ut aduertunt Vasquez, Bellarminus, Valentia, Suarez lib. 4. de Prædest. cap. 3. num. 4. apud Ruiz disp. 47. de Prædest. & seq.*

105 Sed dices 1. potest Deus in pœnam peccati auferre ab aliquo rectum vsum rationis, eumque in eo amentiaæ statu punire pœna mortis, ergò etiam denegare homini sanæ mentis auxilia ad salutem. Nego paritatem, quia sicuti Deus non tenetur protrahere vitam peccatoris, vel impedire morbos, aliaque ma-
la

la physica contingentia secundum
 cursum causarum naturalium, ita
 nec tenetur sanam seruare eius men-
 tem; at posito quod homo sit com-
 pos sui, ac proinde in statu meren-
 di, ac demerendi, exigit à Deo tan-
 quam Auctore naturæ media, quibus
 possit consequi suum finem, quem-
 admodum licet Deus non teneatur
 approximare ignem stupæ, vel pos-
 sit à stupa illum remouere, nihilomi-
 nus supposita approximatione exhi-
 bet concursum ad actualemb combustionem.
 Cæterum si esset homini
 sublatus à Deo vsus rationis in pœ-
 nam suorum criminum, careret qui-
 dem potentia sufficienti ad salutem,
 ac damnaretur decedens in statu im-
 pœnitentiæ, non tamen puniretur
 noua pœna ob nouas transgressiones
 factas in statu amentię, quia deesset
 virtus sufficiens ad non transgre-
 diendum, & ad agendam pœni-
 tentiam.

106 Dices 2. & ad hominem,
 non est absurdum, quod hæc auxi-
 lia sufficientia dentur interpolate,

ergo neque erit absurdum, quod post aliquod determinatum tempus perpetuò denegentur pro reliquo vitæ tempore. Nego consequentiam, quia est moraliter impossibile, quod in tempore sequenti ad transgressiones antecedentes, non offeratur homini sanæ mentis occasio violandi, vel seruandi præceptum diuinum; in quo casu, tum ratio Prouidentia, tum status adulti viatoris exigit vires ad seruandum præceptum sui Principis, ne dicatur lata lex à Superiore de re impossibili, & sine auxilijs necessarijs ad illius obseruantiam.

107 Dices 3. dictum illud Pauli 1. ad Timoth. 2. *Deus vult omnes homines saluos fieri*, comprehendit paruulos, quibus aliquando deest medium sufficiens, quo salutem consequi possint, vti accidit, cum puer moritur in utero Matris sine vlla negligentia Parentum, vel etiam postquam natus est, vt aduertit Augustinus apud Ruiz disp. 49. de Prædest. sect. 3. inquiring paruulos mori aliquando properantibus Parentibus ad

con-

conferendum Baptismum sic dispo-
nente, ac permittente Deo, ergo ea-
dem carentia auxilij potest sine vlllo
incommodo denegari adultis. Resp.
Deum ex meritis Christi dedisse
paruulis sufficiens remedium per
Sacramentum expiatium originalis,
quale in statu legis naturæ fuit re-
medium paruulorum, circumcisio in
lege veteri, & Baptismus in lege
Euangelica, & ob hanc Sacramenti
institutionem verificatur, quod Chri-
stus pro paruulis mortuus sit, & quod
non solum adulti, sed etiam paruuli
possint, ac debeant agnoscere Chri-
stum, vt Saluatorem, ac Redempto-
rem, quam ob causam Apost. ad
Rom. 5. comparans Christum cum
Adamo inquit, *sicut per vnus delictum
in omnes homines in condemnationem,
ita per vnus iustitiã in omnes homines
multò magis gratia Dei abundauit in
iustificationem vitæ; vnde præclarè S.
August. lib. 2. de Peccat. merit. &
remiss. cap. 29. ait; quis est, qui audeat
dicere Dominum Christum maioribus
tantum (hoc est adultis) non etiam
par-*

paruulis esse Iesum, idest Saluatorem.
Quod autem hic, & nunc permitrat
Deus causis secundis eas naturales
operationes, quibus interdum adne-
ctitur mors pueri, non est contra
diuinæ prouidentiae sapientissimam
gubernationem, cum qua non est
incompossibilis permissio alicuius
mali physici, eo modo, quo permit-
tit perpetuam amentiam in homine,
postquam lapsus est in peccatum, &
ideoque hanc propositionem censet
solummodo concedendam Suarez lib.
4. de Prædest. cap. 4. nempe Deum
prouidisse omnibus, etiam paruulis
de auxilio planè sufficienti, quan-
tum est ex parte sua, nisi aliud exi-
gat cursus causarum naturalium, aut
aliter non disposuerit voluntas li-
bera eorum, in quorum potestate
sunt paruuli, & cum hac limitatione
verificatur dictum vniuersale Apосто-
li, *Deus vult omnes homines saluos fie-
ri;* At aliter res se habet in adultis sa-
næ mentis, quibus dum inest cogni-
tio, & obligatio vitandi malum, debet
adesse potentia bene operandi, sine
qua

qua cessaret obligatio seruandi leges,
& præcepta.

108 Dices 4. Nemo ex adultis
habet potentiam sufficientem ad
obtinendam salutem, nisi se dispo-
nat per actus honestos supernatura-
les, ergo quamplures barbari, vti nul-
lam habent fidei, & euangelij co-
gnitionem, ita nec gratiam excitan-
tem supernaturalem sufficientem ad
consecutionem salutis, iuxta dictum
Sancti Prosperi lib. 2. de vocatione
Gentium cap. 3. & in respons. ad Ca-
pitula Gallorum obiect. 4. vbi ait,
*non omnes esse vocatos, quia non om-
nibus innotuit Euangelium.* Respon-
cum Suarez lib. 4. de Prædest. cap.
3. num. 14. Deum dare omnibus
auxilia saltem naturalia, quibus co-
gnoscant supplicium, vel præmium
malis, ac bonis operibus rependen-
dum, vt ea cognitione moueantur
ad detestanda peccata, & ad seruan-
dam legem naturalem, & quamuis
hæc auxilia nullo modo conducant
ad salutem directè, & per modum
causæ meritoriaë, attamen condu-
cunt

cunt remotè per modum remouentis prohibens, in quantum homo his auxilijs adiutus, remouet peccata, impediencia collationem auxiliorum supernaturalium, & illustrationum, quæ necessariae sunt ad consecutionem salutis eo modo, quo effodiens terram è loco, in quo iacienda sunt fundamenta, ponit aliquid inferuiens constructioni Domus, per modum remouentis prohibens. Ad auctoritatem S. Prosperi aio, ipsum negare Infidelibus vocationem proximam, non remotam, quæ consistit in gratia excitante ad bonum opus morale, & ad obseruantiam legis naturalis, quam dum aliquis non seruat, demeretur vocationem proximam, per auxilia supernaturalia. Eadem solutione eliditur hoc aliud argumentum, Barbari carent fide, quæ ex Trident. sess. 6. cap. 6. est humanae salutis initium, ergò carent auxilio sufficienti ad salutem consequendam per fidem, eliditur, inquam, distinguendo consequens, carent auxilio sufficienti proximo, vel remoto, seù

seu mediato, vel immediato, nego, carent auxilio sufficienti proximo, & immediato ad salutem, trāseat, & hac de causa Paulus ad Rom. 1. inexcusabiles vocat Gentiles, eo quia collatū ijs fuit cum notitia Dei, & legis naturalis, sufficiens auxilium, quo poterant vitare peccata, quamuis sine merito vitæ æternæ, vt ait S. Tho. in 2. dist. 28. quæst. 1. art. 2. ad 6. vbi in his admittit potentiam ad vitandum peccatum, sed non cum merito, his fere verbis, *quicumque euitat peccatum, peccato resistit, unde hoc etiam fieri potest sine gratia, nec oportet, quod tunc homo resistendo peccato, mereatur premium æternum, sed qui vincit peccatum, non potest vincere, nisi opus meritorium operetur, unde talis victoria, quæ vitam æternam meretur, sine gratia non fit.*

109 Dices quinto, si homini lapso daretur auxilium sufficiens in singulis instantibus, in quibus vrget præceptum operandi, non haberet homo necessitatem orandi Deum pro infusione auxiliij, sed vrgente præ-

præcepto necessitatur ad orandum pro impetratione auxiliij, ergo non habet auxilium ad operandum: maior probatur, quia Adam in statu innocentiaë habuit adiutorium sine quo non, seu auxilium proxime sufficiens, non tenebatur Deum orare, ut vires sibi ad exequenda mandata ministraret, quia, *quid stultius*, ait Augustinus lib. de nat. & grat. cap. 18. *quam orare, ut facias, quod in potestate habes?* vnde ep. 105. concludit, *si in potestate haberetur, utique non oraretur*, ergo si homo lapsus haberet tale adiutorium, pro illo habendo non oraret. Minor patet ex Augustini eiusque discipulorum testimonijs, in quibus supponunt nos non habere auxilium ad legem implendam, sed obligationem petendi auxilium, per quod est adimplenda: sic loquitur lib. de sp. & litt. cap. 19. *lex data est, ut gratia quæreretur, gratia data est, ut lex impleretur.* S. Fulgent. lib. 2. de ver. prædest. cap. 4. *dum præcipitur nobis, ut velimus, ostenditur, quid habere debemus, sed*
quia

quia id ex nobis habere non possumus, admonemur, ut à quo nobis datur præceptum, ab ipso petamus auxilium; & S. Prosper in epist. ad Demetriadem, nec unquam ob aliud datur præceptum, nisi ut quæratur præcipientis auxilium; Tandem Cælestinus in epist. ad Episcopos Galliæ scribit, in omnibus nostris actibus, cogitationibus, ac motibus adiutor, & protector orandus est.

110 Resp. distingui ex dictis sect. 2. potentiam proximam ad petendum auxilium pro impletione legis, à potentia immediatè executiva obseruantia legis: porro licet natura lapsa indigeat orare, ac petere gratiam, cum qua possit legem implere, attamen ad hanc petitionem faciendam, habet adiutorium, seu auxilium sufficiens, sine quo non obligaret lex ad petendum, nec homo peccaret non petendo, ideoque oratio non fit ad petendum auxilium pro facienda petitione auxiliij, sed auxilium pro implendo præcepto, aliter requireretur aliud nouum

au-

auxilium, sine quo non posset fieri
petitio primi auxiliij, & sic in infini-
tum, idque deduco ex Trid. sess. 6.
cap. 11. vbi, per ea verba, *Deus iu-
bendo monet facere quod possis*, osten-
dit iussionem obligare eum, qui pol-
let actuali potentia, & virtute ope-
randi, & per verba subsequencia,
*Et petere quod non possis, & adiuvat,
ut possis*, demonstrat Deum, si iu-
beat id, quod non est immediate in
nostra potestate, obligare ad peten-
dum auxilium necessarium, ut possi-
mus immediate implere id, quod
iubet, & simul dando gratiam auxi-
liatricem sufficientem ad petitionem,
sine qua gratia, non tam præciperet
facere, quod possumus, quam facere,
quod non possumus, quod negatur à
concilio; quare auxilium ad peten-
dum, & orandum non petitur per
eam orationem, sed supponitur an-
tecedenter datum, ne iussio de oran-
do, & petendo sit de re impossibili.
& retorqueo argumentum, necessitas
orationis probat non dari in homi-
ne auxilium ad immediatam exe-
cu-

cationem legis, non vero non dari potentiam ad impetrandum auxilium, per quod lex est exequenda, ergo non probat non adesse in homine potentiam saltem mediate sufficientem ad obseruandam legem, quod erat probandum; imo ex his Patrum testimonijs probo meam illationem, Patres docent inesse nobis obligationem orandi, ergo supponunt dari in nobis potentiam ad orandum, alioquin agnoscerent debitum rei impossibilis: subsumo, sed qui potest orare, ac petere auxilium, potest, si peter, illud impetrare, & cum auxilio impetrato implere legem iubentem, ergo habet potentiam saltem mediatam ad legis impletionem; male ergo ex necessitate, ac debito orandi infertur impotentia obseruantiae legis. Distinguo igitur minorem, homo tenetur orare, tenetur, inquam, pro impetrando auxilio immediate factiuo rei praecipuae, quando caret potentia immediata, concedo, pro auxilio, cum quo est facienda oratio, nego minorem

rem, & consequentiam.

III Dices 6. Deus prou. 1. 24. reprehendens reprobos, quod uocati reuenerunt, minatur, quod in eorum interitu non audiet illos, *uocauit, & reuulstis, despexistis consilium meum, ego quoque in interitu uestro ridebo, & v. 28. inuocabunt me, & non audiam, seu, ut habet versio hebræa, non respondeam, quærent me mali, & non inuenient*, ergo non omni tempore, quo urget præceptum, inest peccatori potentia ad conuersionem, vel si hæc inest, non est sufficiens ad salutem. Resp. cum Cornelio ibi s. *dices ergo, respui à Deo inuocationem, quia non inuocant Deum cum vera pœnitentia, nec ut impetrent remissionem culpæ, sed condonationem pœnæ, quam solum timent, ut inuocauit Antiochus, qui ob id non meruit audiri, unde non audiuntur, eo quod non uera, & seria contritione resipiscunt, uti possent, si uellent, & multi uoluerunt, cum de toto tempore uix, in quo adest obligatio pœnitentiæ, verificetur, illa indefinita,*

nita, & absque vlla limitatione protestatio, & promissio Dei, in quacumque hora ingemuerit peccator, peccatorum eius non recordabor, & ideo S. Chrisost. hom. 37. in Matth. & hom. 19. & 43. in gen. & lib. 1. de compunct. ait semper esse in hac vita possibilem poenitentiam, eiusque possibilitatem ostendit praxis Pastorum Ecclesiae, qui in quocumque momento ante mortem, suadent peccatoribus poenitentiam, quam utique non suaderent si ex defectu poenitentiae impossibilem existimarent.

112 Dices 7. si adultus perpetuo amens moriatur in statu amentiae, caret potentia sufficienti ad salutem. Respondeo hunc baptizari posse, sicuti baptizatur puer. At si moriatur sine baptismo puniendus est sola poena damni instar pueri non baptizati, cuius infantiae comparatur ex defectu rationis totum suae vitae curriculum, ac si esset perpetuo infans.

113 Infero tertio Deum de lege ordinaria nemini denegare aliquod
spa-

spatium temporis, quo possit à peccato resurgere per pœnitentiam, ac saluari. Ducor i. quia Deus vniuersaliter inuitat, & hortatur peccatores ad resipiscendum, *redite prauaricatores ad cor, item, conuertimini ad me, in toto corde vestro,* & Sap. 12. *bonæ spei fecisti filios tuos, quoniam iudicans, dans locum in peccatis pœnitentia, si enim inimicos seruorum tuorum, & debitos morti (hoc est Ægyptios, & Chananæos) cum tanta cruciasti attentione, dans tempus, & locum, per quem possent mutari à malitia, per quæ verba docet Spiritus Sãctus datum fuisse à Deo reprobis tempus, & locum, cum potentia, qua potuissent, si voluissent, mutari à malitia, vt ibi explicat Cornel. v. 19. *ſ. docuisti autem,* & v. 20. *ſ. ſ. cum Christo.* secundo quia vti Angelis prauaricatoribus dedit morulam breuem quidem, sed sufficientem, in qua poterant resipiscere, & redire in gratiam, ita & peccatoribus concedit aliquam temporis moram, quæ sit sufficiens ad pœnitendum.*

SE-

p
di
vi
fi
el
et
or

4.
cu
pe
qu
2.
no
su
ta
ni
no
li

SECTIO V.

An operationes Infidelium sint aliquando honestæ, an semper malæ.

114 **V**idimus inesse etiam Infidelibus potentiam ad non peccandum, imo & bene operandum intra ordinem naturæ, nunc videndum superest, num status infidelitatis obstat, quominus intra eundem ordinem recte operentur, etiamsi indigeant gratia, seu auxilio ordinis naturalis.

115 Henricus cap. 3. §. 4. & cap. 4. §. 5. contendit Augustinum docuisse omnia opera infidelium esse peccata. Sed Infideles posse, & aliquando recte operari, docet S. Tho. 2. 2. quæst. 10. art. 4. in corp. *infideles non possunt operari bona opera, quæ sunt ex gratia, scilicet opera meritoria, tamen bona opera, ad quæ sufficit bonum naturæ, & ad 3. per infidelitatem non corrumpitur totaliter ratio naturalis, quin remaneat in eis aliqua veri*

cognitio, per quam possint facere aliquod opus de genere bonorum: eadem habet in 2. dist. 7. quæst. 1. art. 2. in corp. & dist. 41. quæst. 1. art. 2. in corp. & ad 2. & 5. sed vt distinctius procedatur.

Responsum §. Primus.

Demonstratur pro hac sententia stare Augustinum.

116 **S**anctus Pater lib. 1. ad Bonifacium cap. 27. docet Assuerum peccatorem, & infidelem exhibuisse se lenem, ac mansuetum cum Hester, quæ lenitas fuit opus bonum ortum ex motione Dei mouentis voluntatem Regis ad mansuetudinem; Cor Regis, inquit, antequam mulieris sermonem poscentis audisset, occultissima, & efficacissima potestate conuertit, & transtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc est de voluntate ledendi ad voluntatem fauendi: tum sic. Assuerus ex Augustino non credidit Deo, nec habuit fidem, quando Reginam Hester humaniter excepit, & tamen bona fuit eius

eius operatio, quamuis non procedens ex fide, ergo opus in infidelitate patratum potest esse bonum, ac laudabile. Eamdem operis bonitatem agnoscit epist. 130. vbi continentiam Potemonis Philosophi affirmat esse opus Dei, ac diuinæ gratiæ, quamuis nulla in eo fides in Deum existeret, & lib. 5. de Ciuit. Dei cap. 15. & epist. 5. ad Marcellinum docens Deum remunerasse bonis temporalibus opera Gentilium, ac Romanorum, in quibus non extiterat fides diuina, & multo minus Christiana, vtique Gentilium opera fuerunt honesta, aliter nec digna remuneratione, cuius obiectum est honestas operis.

¶ Nec dicas Deum præmia feractus Gentilium, quamuis malos, quia cum eorum malitia miscebatur aliqua bonitas digna præmio, ne, inquam hoc dicas, nam hæc responsio continet blasphemiam Caluini existimantis, vt aduertit Cornelius in cap. primum Exodi versu 18. §. *errat* ergo, Deum mercedem conferre actibus

virtutis, quamuis aliqua sordium mixtura inquinatis; nam licet Deus benefecerit obstetricibus conseruantibus masculos Hebræorum, non ideo præmiauit earum mendacium, sed alios pietatis, misericordiæ, timorisque Dei actus, qui à priore actu mendacij distincti erant, vt ait Moy-
ses vers. 20. dum obstetrices in infantium tutela elicuere multos actus, alios bonos, alios malos, & in hoc sensu dixit Augustinus lib. contra mendacium cap. 9. *Premium fuisse collatum obstetricibus, non quia mentita sunt, sed quia in homines Dei misericordes fuerunt, non est itaque remunerata fallacia, sed beneuolentia, benignitas mentis, non iniquitas mentientis, & propter illud bonum, Deus etiam huic malo ignouit.* Ex quo patet opera Romanorum, quæ præmiauit Deus, fuisse bona, non vero bona mixta malo, ratione cuius non poterat ea præmiare.

118 Ex quo deduco Henricum contradictoria dixisse, nam ex vna parte affirmat Augustinum dicere

om-

omnia opera Infidelium esse peccata, quia non sunt ex fide, ex alia vero admittit in sententia Augustini mansuetudinem Assueri fuisse bonam, licet in talem bonitatem nullum habuerit influxum fides, & iustitia, ut fatetur dicto cap. 4. §. 5. versu dices igitur, his verbis: Respondeo tertio Infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmouentur, qui perfectò peccata esse non possunt: tradit hoc diserte S. Doctor cap. 24. de gratia Christi, ubi recitato illo Scripturae sacrae de Assueri mutatione testimonio Hester 15. conuertit Deus, & transtulit indignationem eius in lenitatem, cum prius præmisisset Assuerum tunc fuisse infidelem, & peccatorem, concludit, interna, atque occulta, mirabili, & ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum, non solum veras reuelationes, sed etiam bonas voluntates. Idem scribit cap. 3. §. 4. versu quod autem infideles, ubi ait, Actus bonos infidelium ex diuina gratia deriuatos ex subsecuta praua operum circumstantia, ut plurimum

vitari, ac amittere bonitatem, quam in sua ipsorum productione ex Dei munere habebant. Hoc deduco ex August. lib. 4. contra Iulium cap. 3. hac scribente, ex quo colligitur etiam ipsa bona opera quæ faciunt infideles non ipsorum esse, sed illius, qui bene vitur malis. Si ergo actus infidelium non semper, sed vt plurimum vitiantur, vtique eorum aliqui sunt boni, ac sine vitio. Cæterum non obstat hos actus processisse ex gratia, nam hic non contendo, vtum boni actus infidelium sint, vel non sint ex gratia Dei, sed tantummodo, an procedant ex fide in Deum, & Christum, sine qua Augustinus, teste Aduersario agnoscit bonum opus in Assuero, & bonam continentiam in Polemone Philosopho.

119 Sed proferamus luculentissimum pro hac re testimonium ex lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 6. vbi reprehendens Pelagianos, quia in opere naturali agnoscebant vim meritoriam salutis, ait, Catholicè hoc ab ijs diceretur,

tur, si meritum excluderent; quid eis, inquit, prodest, quod in laude ipsius arbitrij dicunt, adiuuare vnusquisque bonum propositum; hoc sine scrupulo acciperetur Catholice dictum, si non in bono proposito meritum ponerent, cui merito iam merces secundum debitum, non secundum gratiam redderetur; per quæ verba S. Pater agnoscit tamquam Catholicos, qui seclusa ratione meriti attribuunt arbitrio vim naturalem eliciendi actus honestos intra ordinem naturæ.

120 Dices Apostolus ad Rom. 14. ait, *omne quod non est ex fide peccatum est*, ergo absque fide non datur operatio honesta. Resp. Apostolum eo loco non accepisse fidem pro fide Christiana, seu pro actu credendi in Christum, sed pro suasionem, seu dictamine conscientix, quo quis iudicat aliquid licere, vel non licere, itaut sensus sit, *omne opus non proueniens ex dictamine rationis iudicantis, & approbantis licitum esse id quod fit, esse peccatum, vt ex contextu, & discursu Apo-*

stoli in eo capite explicat ibi Cornel. inquit, loquitur Apostolus infirmis, idest errantibus, & scrupulosis, qui ex errore conscientie putabant non licere sibi vesci cibis lege vetitis, his vero ait, qui discernit cibum hunc, quasi illicitum, ab alio licito, si manducat id, quod discernit quasi illicitum, damnatus est, quia non ex fide, idest non ex credulitate, quod id liceat, sed contra conscientie dictamen manducat. Ex quo infert licuisse fidelibus vesci carnibus oblati & immolati, Idolo, quia cum ex fide, seu dictamine conscientie fiebant nil mali contraxisse ex immolatione, & perinde se habere, ac si Idolo non fuissent immolatae, utique absque peccato poterant eiusmodi carnes comedere. Urgeo Apostolus in eo sensu accipit fidem in his vltimis verbis: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, in quo acceperat in verbis immediate praecedentibus, aliter discursus corrueret, nec vna eius pars connecteretur cum altera, sed in verbis immediatè praecedentibus, accepit fidem pro dicta-
mi-

mine conscientia non pro fide Christiana, ergo at in vltimis verbis: Minor patet. verba immediatè præcedentia hæc sunt; *Tu fidem habes, penes te metipsum habes coram Deo: Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat, qui autem discernit, si manducauerit, damnatus est, quia non ex fide: In his autem verbis dum ait esse damnatum, qui manducat, quod iudicat esse illicitum manducare, assumit hoc vniuersale principium, omne quod non est ex fide, peccatum est, nimirum quæcumque operatio, non procedens ex ratione probante licitum esse operari, est peccaminosa. quare expositio Adversarij nempe, quod non est ex fide Christiana dirigente opus ad Deum, tanquam ad vltimum finem, peccatum est, non cohæret textui præcedenti, in quo loquitur de iudicio, quem efformabant fideles de licito, vel illicito esu carniū, ac ciborum, vt patet consideranti, & ita docet S. Thom. in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 2. ad 1. cum dicitur omnis vi-*

ta infidelium peccatum est, intelligitur de actibus, ad quos ex sua infidelitate impelluntur, ut adorare idola, vel abstinere à cibis, quasi non sit eis licitum vesci, & hoc videtur intendere Apostolus.

Cæterum non est contemnenda expositio aliorum, quam affert idem Cornelius loco citato, nimirum quod per auxilin dictum sit ab Apostolo, *omne quod non est ex fide peccatum est, idest peccato coniunctum est, quia omnis Infidelium virtus est inanis, dum hominem à peccato non liberat, nec absolute bonum coram Deo efficere valet, quo etiam sensu loquitur Augustinus lib. 4. contra Iulianum cap. 3. & habet S. Tho. 2. 2. quæst. 10. art. 4. ad 1.*

121 At obijcit Noris: Augustinum hunc Pauli locum intellexisse de non habente fidem lib. 1. de nupt. & concup. cap. 3. & lib. 4. in Iulianum cap. 3. vbi ait, omnia opera Infidelium esse peccata, quia non oriuntur ex fide in Deum, à qua debent dirigi ad faciendum opus
cum

cum debita circumstantia relationis in Deum, tanquam vltimum finem, vnde licet superior explicatio vera sit, sed non consentanea menti Augustini, quam hic indagamus. Sed Henricus dum Augustinum sequi profitetur, Augustinum deserit, quod sic ostendo. S. Doctor ad bonum opus requirit fidem, non solum in Deum, sed in Christum mediatorem, de qua sic scripsit lib. 4. contra Iulianum cap. 3. initio: *Soletis enim (scilicet Pelagiani) negantes Dei dona esse virtutes, quibus rectè viuunt, & eas natura, voluntatique humane non gratie Dei tribuentes, hoc uti argumento, quod eas nonnunquam habeant Infideles, ita conantes euacuare quod dicimus, neminem rectè viuere, nisi ex fide per Iesum Christum Dominum nostrum verum Deum, & hominum Mediatorem: & multo postea inquit, Christus gratis mortuus est, si homines sine fide Christi ad fidem veram, ad iustitiam veram, ad sapientiam veram, quacumque re alia, quacumque ratione perueniunt: & ali-*

quantò post medium, ait, cum sine fide impossibile sit placere, tibi virtutes sine fide sic placent, ut eas veras predices, eisque bonos esse homines, ac rursus, quasi te penituerit laudis earum, steriles te pronunciare non dubites, isti ergò qui naturali lege sunt iusti, aut placent Deo, & ex fide placent, & ex qua fide placent? nisi ex fide Christi, sicut legitur Actor. 2. in illo Deus definiuit fidem omnibus, suscitans eum à mortuis; iam ex his verbis deseri ab Henrico Augustinum sic probo; Augustinus exigit fidem Christi ad veras virtutes, & opera, quibus placemus Deo, ergo ab Augustino recedit Henricus docens sine fide in Christum dari posse opus bonum in Infidelibus, ut affirmat cap. 3. §. 4. versu scio nonnullos sic loquens, ex quibus patet ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum, imo solam fidem etiam acquisitam sufficere, colligitur ex lib. de patientia cap. 26. & 27. ubi Schismaticorum patientiam, & bonam esse, & lau-

laudandam scribit. Respondeo ergo
directè, dictum Pauli, omne quod non
est ex fide peccatum est, assumi ab
Augustino tanquam principium,
verum regulariter, ac per se loquen-
do, non verò absolute, ac proinde
loqui de actibus plerumque elicitis
sine fide, non autem vniuersaliter,
vt idem Henricus cap. 3. §. 4. versu
quod autem infideles, adnotauit his
verbis, Hoc tamen ex Augustino ob-
seruandum est, actus bonos Infidelium
ex diuina gratia deriuatos ex subsequen-
ta praua operum circumstantia, vt plu-
rimum vitiari, ac amittere bonitatem,
quam in sua ipsorum productione ex
Dei munere habebant, hoc deduco ex
Augustino lib. 4. contra Iulianum cap.
3. hæc scribente, ex quo colligitur etiam
ipsa bona opera, quæ faciunt Infideles
non ipsorum esse, sed illius, qui bene
utitur malis. Hinc colligo meam
expositionem esse omnino ample-
ctendam, ne cogamur admittere in
Augustino apertam cōtradictionem,
cum enim hæ duæ propositiones sint
contradictoriæ, nempe, omnia opera
in-

Infidelium sunt mala, & aliqua opera Infidelium non sunt mala, sed bona, ne talia inquam contradictoria, doctissimo Viro tribuamus, oportet, vt dum agnoscit aliqua in Infidelibus bona opera, vt demonstratum est, deneget tantummodo in ijs omnem bonam operationem per se, ac frequenter posse esse sine fide, non verò absolute, & sine vlla limitatione.

122 Dices omnis actus bonus est obiectum complacentiæ diuinæ, sed nullus actus Infidelium potest placere Deo, ergò est expers bonitatis, minor patet ex Apost. dicente ad Hebræos 11. *sine fide impossibile est placere Deo.* Respondeo Apostolum loqui de complacentia propria status amicitiae, & filiationis adoptiuæ, ac iustitiæ viuificantis, ita vt sensus sit, nemo carens gratia sanctificante, placet Deo ea complacentia, per quam complacet de amico, & de filio, quia hæc est propria Iustorum habentium ius ad Regnum, quorum iustitia esse non potest sine fide,

fide, dum iustus ex fide vivit, ut sentit Augustinus dicto lib. 4. contra Iulianum cap. 3. ubi allegans hunc locum Apostoli, sic loquitur, quid de alio dicturus es testimonio, sine fide impossibile est placere Deo, nempe, ut hoc diceretur, de tota vita hominis agebatur, in qua Iustus ex fide vivit; bona etiam est expositio S. Tho. in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 2. ad 3. inquitus actus infidelium esse bonos, ac Deo placere ex genere, vel ex circumstantia, non tamen, sicut remunerabiles aeterno premio.

§. Secundus.

Afferuntur rationes pro nostra sententia.

123 **A**Rguo primo, qui elicit actum virtutis ob solam eiusdem virtutis honestatem, rectè operatur, sed Infidelis potest ex motivo solius virtutis elicere aliquos actus, ergo rectè operari; Maior est certa, quia virtus, dum movet ob sui honestatem ad operandum sine vlllo re-

respectu ad alium finem, mouet ad actum bonum, alioquin non tam moueret ad operationem honestam, quam ad vitiosam; Hinc Stoici docuerunt virtutes propter se amandas esse, ideoque virtutem se ipsa esse contentam, ipsamque pretium esse sibi, ac eam vnā satis esse ad bene, beatèque viuendum. Fateor actum non esse bonum præcisè, quia versatur in materia virtutis, sed quia ex bono fine elicitur, vt optimè declarat Augustinus lib. 4. contra Iulianum cap. 3. vbi assignans discerniculum virtutis à vitio, sic Iulianum alloquitur, *Noneris itaque non officijs* (hoc est non in sola substantia operis habentis bonitatem ex obiecto) *sed finibus à vitijs discernendas esse virtutes, officium autem est id, quod faciendum est, cum itaque facit homo aliquid, vbi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccato conuincitur, at eo ipso quod ex fine virtutis elicitur actus, eo ipso est bonus, quia propter hoc fit, propter quod fieri debet, vt*

lo-

loquitur Augustinus citatus.

124 Dices primo cum Henrico cap. 4. §. 5. versu 1. in fine, S. Pater ad veram virtutem relationem in ultimum finem necessariam ad eum putavit, ut nec virtutes propter sui honestatem citra vitium ex peti posse affirmaverit, ut fusius cap. 3. §. 4. deficit enim illis relatio saltem virtualis proxima in ultimum finem, eo quod eliciantur ab homine veri Dei cognitione privato, ac philantiae vitio corrumpantur, quae constans Augustino sententia stetit. Sed idem Auctor, quamvis sui immemor, fatetur talem relationem in ultimum finem non postulari ab Augustino, ut ait cap. 3. §. 4. versu, quod autem infideles, ubi postquam dixerat vult Augustinus voluntatem sola fide dirigi ad faciendum opus cum debita circumstantia relationis in Deum ultimum finem, concedit versu immediate sequenti scio nonnullos, posse à Gentilibus exerceri actus bonos, quamvis positive non, relatos in Deum, ut ultimum finem. Scio, inquit, nonnullos asserere, Augu-
sti-

finem dixisse illa opera esse peccata, que in Deum ultimum finem non referuntur positivè, non autem negativè; e.g. qui continens est ut sibi, vel alijs placeat, gloriam apud se, vel alios querens, peccat, quia inanem gloriam positivè sibi finem illius pudicitia destinat, & tunc positivè illud opus deviat à Deo tanquam ultimo fine. At si continentia propositum eliciat motus honestate tantum operis, nec in eodem apud se, vel apud alios gloriatus, tunc ille actus negativè Deum non respicit tanquam ultimum finem, ex nulla tamen parte vitiosus apparet. Hæc Doctrina admitti potest, præsertim quia S. Doctor inde virtutes Gentilium vitiari docuit, quod ijdem de illis, vel apud se, vel apud alios gloriam querent. Hæc enim intelligenda sunt de actibus virtutis per accidens non vitiatis, ut in prima statim eorumdem productione contingere diximus.

125 Dices 2. actus est bonus, quoties non vitiatur prauitate alicuius finis, sed actus Infidelium, eo ipso quod non referuntur in Deum, de-
tur-

turpantur ex fine prauo vanæ gloriæ, quem intendunt, vt in eo opere sibi, vel alijs placeant. & sanè sicuti operans in aliqua materia virtutis, vt placeat alijs, & ab eis laudetur, peccat peccato inanis gloriæ; ita operans, vt placeat sibi, ac in seipso gloriatur, peccat eodem peccato vanæ gloriæ, vt subtiliter arguit Augustinus lib. 5. de Ciuit. Dei cap. 20. Stoicos refellens his verbis. *Nec ab ista se defendunt feditate, qui cum aliena spernant iudicia, veluti gloriæ contemptores sibi sapientes videntur, & sibi placent, nam eorum virtus, si tamen vlla est, alij quodammodo humana subditur laudi, neque enim qui sibi placet, homo non est, hoc est licet non quærant gloriam ab alijs hominibus, ac eorum iudicijs, quærunt tamen à se ipsis, qui cum sint homines, dicuntur quærere gloriam ab homine, & lib. 19. cap. 25. hoc idem repetit, inquit, Actiones alioquin honestas ex obiecto, ni referantur ad Deum esse peccata, vtpote infecta timore superbiæ, quemadmodum*

dum

dum sunt Infidelium virtutes, sic enim scribit: *Virtutes, quas humana mens veri Dei nescia sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & virtus ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipse vitia sunt potius, quam virtutes, nam licet à quibusdam tunc vera, & honeste putentur esse virtutes, cum ad se ipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflatae, ac superbae sunt, & ideo non virtutes, sed vitia iudicanda sunt.*

126 Respondeo, ut opus sit bonum, non oportet, ut positivè referatur in Deum, sed satis est, quod non habeat aliquid, per quod ad ipsum referri non possit, nec referatur ad alias causas, à quibus vitietur. Quod autem Gentiles, & Infideles amplexi sunt aliquando virtutem, propter se ipsam absque intentione alterius pravi finis, inde deducitur, quia ex vna parte bonum purè honestum virtutis est intra obiectum voluntatis, cui proponitur ab intellectu, ut amplectendum, ex alia ve-

rò

rò nulla est ratio, ob quam nequeat in illud præcisè ferri, præsertim, quando pleræque actiones nullam, aut leuem habent adnexam difficultatem facili negotio superabilem; unde certum est, inquit Cornelius ad Rom. cap. 14. vers. ultimo. *Infideles posse, & de facto facere multa opera moraliter bona, ut honorare Parentes, dare eleemosynam, seruare promissa, non ad cultum sui Idoli, de quo sepe non cogitant, sed tantum hac de causa, quia illa honesta sunt, & recta ratio illa dicat, ita ut hæc eorum opera moraliter bona sint, nec ullo malo fine, aut circumstantia vitientur, & expresse docet S. Thom. in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 2. in corp. & ad 2. & 3. Neq; ab hac doctrina dissentit Henricus cap. 3. §. 4. versu hæc quidem certa sunt, vbi tandem hoc idem sui immemor, concedit his verbis: Contrarie sententia Auctores opponunt fieri posse, ut quis honestè operetur v.g. det eleemosynam pauperi, ac statim mens aliò auocetur, in quo casu neque apud semetipsū de bono opere per actum*

reflexum gloriabitur. Fateor quidem
 si statim mens aliò à nouo obiecto tra-
 hatur, fieri posse, vt nulla apud seip-
 sum gloria, vel iactantia titilletur, at
 id per accidens contingit, nam agens
 morale debet considerare, an rectè ope-
 ratum sit, an optimè se habeat erga
 suum finem ex illa actione, quæ qui-
 dem considerans amat suum opus, ac in
 se ipso gloriatur. Censeo tamen hæc
 opera bona non fuisse facta ab Infide-
 libus suis ipsorum viribus derelictis,
 sed præmunitis specialibus diuinæ gra-
 tiæ auxilijs, quibus fortè aliquando fa-
 ctum est, vt rectè operantes, nouo pro-
 posito obiecto de bono opere minimè
 gloriarentur. Nec obstat, quod hæc
 opera dicantur fieri ex gratia, quia
 hoc non pertinet ad præsens inten-
 tum, cum solummodo conuerterà-
 tur, an actus sine vlla relatione, ac
 fide in Deum, honestè fiant, quod
 cum saltem per accidens concedat
 Noris, adhæret nostræ sententiæ, in
 qua tantummodò intendimus infi-
 deles non plerunque, sed interdum
 operari absque tumore superbiæ,
 aut

aut sine inanis gloriæ.

127 Arguo 2. ex Paulo ad Rom. 2. 14. ubi asserit Gentes in Gentilismo viuentes, quæ non habent legem, nisi naturalem ijs naturaliter inditam, facere naturaliter, quod lex iubet. Nec dicas loqui Apostolum de Gentibus conuersis ad fidem Christi, nam de his iam conuersis verificatur, quod habeant legem euangelicam, cum tamen Apostolus dicat legem non habere. Nec dicas secundo concedi Gentilibus potentiam physicam ad actus bonos, non vero moralem; nam si Paulus affirmat Gentiles actu facere naturaliter, quæ legis sunt, utique in ijs agnoscit potentiam moralem, non verò solam physicam, quæ ab actu disiungitur, quapropter huic Pauli testimonio innixus Augustinus aliqua bona opera in Gentilibus admittit ex vi virium naturalium, lib. de spir. & litt. ad Marcellinum cap. 27. his verbis: *Si autem hi, qui naturaliter, quæ legis sunt, faciunt, nondum sunt habendi in numero eorum, quos*

quos Christi iustificat gratia : sed in eorum potius, quorum etiam impiorum nec Deum verum veraciter, iusteque colentium, quaedam tamen facta, vel legimus, vel nouimus, vel audimus, quae secundum Iustitiae regulam, non solum vituperare non possumus, verum etiam meritò, recteque laudamus : & cap. 28. concedens Imaginem Dei non omninò deletam in Gentibus, ait, aliquid rectè operari, quamuis per illud ad vitam aeternam non perueniant. A gratia Christi, inquit, si alieni sunt illi, de quibus agimus, qui secundum illum modum, de quo superius satis diximus, naturaliter quae legis sunt faciunt, quid eis proderunt excusantes cogitationes in die, qua iudicabit Deus occulta hominum, nisi fortè, ut mitius puniantur, sicut enim non impediunt à vita aeterna iusta quaedam peccata venialia, sine quibus haec vita non ducitur, sic ad salutem aeternam nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillimè vita cuiuslibet pessimi hominis inuenitur, & paulò post subdit, Apostolum coer-

cuif-

cuisse iactantiam Iudæorum, qui gloriabantur de lege, sed legem non seruabant, cum dixit, non auditores, sed factores legis iustificantur, ostendens etiam Gentiles non iustificari, quamuis aliqua bona opera faciant, quia totam legem non implent, adimplendam solummodo cum gratia Mediatoris: quid ergo, inquit, hinc Apostolus efficere voluit, quod iactantiam cohibens Iudæorum, cum dixisset, non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur, continuo subiicit de his, qui legem non habentes, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt, si non illi sunt intelligendi, qui pertinent ad gratiam Mediatoris, sed illi potius, qui cum Deum verum vera pietate non colant, habent tamen quædam opera bona in vita impia. Quare discursus Augustini hic est, vos o Iudæi gloriamini de data vobis lege, sed hæc nihil prodest, quia illam non impletis, quam ob causam Gentiles, licet habeant aliqua opera bona secundum præscriptum legis naturalis sibi in-

ditæ, non sunt iusti, quia integram legem non obseruant.

128 Arguo tertio ad opus morale naturaliter bonum, non requiritur gratia ex parte intellectus illuminantis, ac dirigentis speciali modo voluntatem ad opus bonum, cum intellectus sit ex se sufficiens cognoscere aliquod verum, videlicet subueniendum est pauperi egeno, honorandi sunt parentes, ac totum anteferendum est parti; nec requiritur ad eorum bonorum amplexum gratia ex parte voluntatis, cuius inclinatio ad profecutionem boni honesti, quod est conforme naturæ rationali, non est omnino sublata per peccatum, sed solummodo diminuta, præsertim in his circumstantiis; in quibus profecutio nullam, vel exiguam affert difficultatem, quemadmodum est bonum subuentionis faciendæ Parenti pauperi à filio diuite, ergo datur aliqua operatio honesta, ad quam non est necessaria gratia, tam ex parte intellectus, quam voluntatis, & hanc rationem dedu-

co ex Diuo Thoma 1.2. quæst. 109.
art. 2. vbi virtutem naturalem, quam
concedit naturæ integræ cum sola
mouitione primi mouentis in ordine
ad quodlibet opus bonum morale,
concedit lapsæ in ordine ad aliquod
bonum particulare his verbis: *In
statu nature corruptæ defecit homo ad
hoc, quod secundum suam naturam
non possit totum bonum implere per sua
naturalia, quia tamen natura humana
per peccatum non est totaliter corrupta,
scilicet, vt toto bono nature priuatur,
potest quidem, etiam in statu nature cor-
ruptæ, per virtutem suæ nature aliquod
bonum particulare agere, non tamen
totum bonum sibi connaturale, ita quod
in nullo deficiat, sicuti homo infirmus
potest per se ipsam aliquem motum ha-
bere, non tamen perfecte potest moueri
motu hominis sani, nisi sanetur auxilio
medicinæ. Ratio à priori, cuiusque
potentiæ naturali debetur talis pro-
uidentiæ, vt possit per proprias vires
naturales exire in operationem suo
fini connaturalem, vt patet indu-
ctione in omnibus agentibus, ergo*

multo magis agenti rationali in ordine ad suum finem, ne dicatur in suo esse inferior cæteris naturis infra se existentibus, ideòque illud auxilium Dei requirit homo ad aliquos actus honestos naturales, quod exigunt reliquæ causæ naturales ad suos effectus.

129 Tandem arguo 4. Theologi ex axioma in scholis recepto, *facienti quod in se est Deus nõ denegat gratiam suam*, quod æque Infideles ac Fideles comprehendit, concedunt quod faciens de se, quantum potest cum solis naturæ viribus, & auxilijs non excedentibus naturæ ordinem, recipiet à Deo auxilia gratiæ supernaturalis, non quia opera naturalia honesta mereantur de congruo gratiam, sed quia remouent obicem gratiæ, nempe peccatum, à quo solum detinetur Deus, ne conferat media proxima, & directe conducentia ad salutem, & huic expositioni fauere videtur S. Tho. quæst. 14. de ver. art. 11. ad 1. 3. con. Gent. cap. 159. & in 2. dist. 28. quæst. 1. art. 3. ad 5.

&

& art. 4. ad 4. & alibi, docens hominem nutritum in filius, si ex ductu rationis naturalis sequatur bonum, habiturum se certissime à Deo, vel per internam inspirationem, vel per externam prædicationem, reuelationem mysteriorum Fidei. Quod si idem S. Doctor 1.2. q. 109. art. 6. retractauit, quod dixerat in 2. dist. 28. quæst. 2. art. 4. videlicet vltimam dispositionem ad gratiam sanctificantem posse ex solis naturæ viribus produci, scias non negare operi naturali honestatem, sed solam rationem meriti, ideoque errarunt Massilienses, quia tribuerunt operi naturali meritum de condigno, vel de congruo non verò honestatem, quam expressè concessit Augustinus distinctam à merito, vt habet lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 6. supra citato.

130 Sed dices primo si infideli inest potentia naturalis ad bene operandum moraliter, non possunt verificari dicta Conciliorum, Pontificum, ac Patrum, nempe hominem

nil posse cælestibus auxilijs destitutum, nec absque gratia bene vti libero arbitrio, quam ob causam Christus non dixit, sine me aliquid, sed nihil potestis facere. Resp. ex his testimonijs nil aliud euinci, quam necessitatem gratiæ in ordine ad bona opera conducentia ad salutem, & vitam æternam per modum meriti congrui, vel condigni: quem sensum non solum indicant particulae limitatiuæ, quæ iisdem locis adhibentur, nempe ad opera, prout conducunt ad salutem, seu prout expedit, vel oportet, verum etiam finis, & scopus, in quem collimabant definitiones Conciliorum statuentium contra Pelagium, non posse viribus naturalibus fieri opus bonum, quod sit initium iustificationis, & meritum Beatitudinis supernaturalis, ideoque dum exigebant à Pelagio, vt admitteret gratiam saluantem, hoc est qua homo consequitur salutem, competentum est, eos tantummodo loqui de necessitate gratiæ in ordine ad consequendam salutem æternam, de

qua

qua ibi erat controuersia, non verò ad exercitium cuiuscunque operis honesti præscindentis ab hoc, quod conducat ad vitam æternam. Et retorqueo argumentum, damnata est propositio 36. Michaelis Baij, videlicet, cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, quod ex natura ortum ducat, agnoscit, & propositio 39. non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis bonus liberi arbitrij, siue non malus, & gratiæ Christi iniuriam facit, qui ita sentit, ac docet, ergò non bene contra agnoscentes aliquod opus bonum naturale in Infidelibus, allegantur dicta Pontificum, & Conciliorum. Nec dicas cum Henrico dānari prædictas propositiones Baij ob censuram, quam inurit sententiæ plurium Catholicorum, ne, inquam, hoc dicas, tum quia inde infero prædictam sententiam recedere ab errore Pelagij, quod tantummodo intendunt Augustinus, & Concilia, refellere: tum quia cum damnatur propositio 28. eiusdem Auctoris, nempe *liberum arbitrium sine adiuto-*

rio gratia non nisi ad peccandum valet, quamvis nulla ibi adsit censura, evidenter sequitur damnatam esse propositionem ratione sententiæ secundum se, non ratione censuræ, quæ tali propositioni non adnectitur.

131 Hinc in eodem sensu Augustinus lib. 4. contra Iulianum cap. 3. ante medium scribit in Infidelibus non esse veras virtutes, quia non disponunt ad beatitudinem: si ad consequendam, inquit, veram Beatitudinem, quam nobis immortalē fides, que in Christo est vera, promittit, nihil profunt hæc virtutes, nullo modo possunt esse vere virtutes, in qua acceptione vtrò concedo opera Gentilium, non esse bona bonitate conducente ad veram Beatitudinem, esse tamen bona in alia acceptione, quod sint iuxta rectam rationem, cum virtus genericè sumpta definiatur, animi habitus nature modo, atque rationi consentaneus, & ideo sic concludit Sanctus Pater dicto cap. 3. circa finem contra Iulianum, quoniam saltem concedis opera Infidelium, que
tibi

tibi
co
qu
be
ne
qu
E
q
I
b
fi
g
c
à
h
r
l
f

tibi eorum videtur bona, non tamen eos ad salutem sempiternam, Regnumque perducere, scito nos illud bonum hominem dicere, illam voluntatem bonam, illud opus bonum sine Dei gratia, quæ datur per unum Mediatorem Dei, & hominum, nemini posse conferri, per quod solum potest homo ad æternum Dei donum, Regnumque perduci, quibus verbis clarissimè declarat Augustinus se non contendere cum Pelagio de qualibet bonitate operis elicitæ ex viribus naturæ independenter à fide, sed de ea tantummodo, quæ homo potest ad æternum Dei donum, Regnumque perduci, non ergo negat operibus Infidelium quodlibet prædicatum bonitatis, & honestatis, sed illud prædicatum speciale, quo opus conducit ad Regnum, & fieri non potest sine gratia, ac fide Redemptoris.

132 Instas Concilium Arausic. can. 22. non solum docet ad singulos actus requiri adiutorium Dei, sed etiam quod homo non habet de se, nisi mendacium, ac peccatum, in quo etiam

fensu loquitur Aug. Epist. 89. liberum arbitrium destitutum gratia non valet, nisi ad peccandum, ergo non potest voluntas de se honestè aliquid operari sine auxilio gratiæ, ideoque S. Thom. 2.2. quæst. 136. art. 3. ad 2. ad bonum politicæ virtutis, quod est honestum intra naturæ ordinem, exigit auxilium gratiæ Dei his verbis. *Dicendum quod bonum politicæ virtutis commensuratum est naturæ humanæ, & ideo absque auxilio gratiæ gratum facientis potest voluntas humana in illud tendere, licet non absque auxilio gratiæ Dei.* Respondeo Concilia, & Patres, vt damnarent errorem Pelagij prædicantis virtutem sufficientem in natura ad meritum vitæ æternæ, docere in negotio salutis, non posse hominem sine gratia aliquid de se operari, nisi malum, quia in ordine ad finem, & Beatitudinem supernaturalem, de qua erat quæstio, potest quidem secundum suas vires esse auctor mali operis, non tamen honesti conducentis ad salutem sine gratia, & sub
hac

hac limitatione verissima est allata,
 propositio, quod homo non habet
 de se, nisi peccatum, quemadmo-
 dum Apostolus loquens de merito
 condigno, verè dicit, nihil sine cha-
 ritate prodesse eleemosynas, non
 quia hæ nihil conferant per modum
 meriti congrui, sed quia non profunt
 vt meritoria de condigno. quod si
 præscindatur à salute æterna, datur
 in homine virtus ad efficiendum,
 aliquod opus honestum, quam virtu-
 tem appellant Basilus, & alij Patres
 virtutem secundum naturam, sicuti
 seclusa condignitate datur in pecca-
 tore carente charitate opus merito-
 rium, vt de actu eleemosynæ dixit
 Daniel Regi, *eleemosynis redime pec-
 cata tua*, & de actu Fidei, & pia
 voluntate credendi docet Augusti-
 nus. quare allata Concilij proposi-
 tio videlicet, *homo non habet de suo,*
nisi peccatum, & mendacium, non
 coincidit cum propositione 28. Mi-
 chaelis Baij à Pontificibus damnata,
 nempe *liberum arbitrium sine gratiæ*
adiutorio, non nisi ad peccandum valet,

eo quia Baius loquitur vniuersaliter de omni opere bono etiam naturali, Concilium verò de solo opere conducente cum fructu ad salutem. Cæterum S. Tho. exigit gratiam in ordine ad opus speciale, de quo ibi sermo erat in argumento, quod soluendum susceperat, nempe de bono morali arduo, ac difficili ex obiecto, hoc est tolerantia plurium, & grauium malorum, ne Ciues Patriam proderent, cum aliunde vidimus ab eo concedi virtutem naturalem ad aliquod opus bonum intra eundem ordinem.

133 Præterea dum Patres probant necessitatem auxiliij indebiti, quia in scripturis hortamur, tum ad orandum Deum, vt nos adiuuet, tum ad agendum illi gratias pro operibus bene actis, scias eos loqui de oratione facienda in ordine ad operationes pias, & conducentes ad vitam æternam, ad quarum exercitium necessarium est auxilium speciale, ac debitum gratiarum actionis, vt probat Quiedo 1.2. tract. 7. contr. 3. punct.

punct. i. quod si aliquando quis orat Deum ad impetranda bona naturalia, quemadmodum orat Ecclesia, dum petit pluias, serenitatem, Terræ fructus, aliaque bona temporalia, tunc in ea oratione non petit quomodocunque bonum illud naturale, quod fieri potest ex iui solius prouidentia ordinariæ, sed modo speciali, exigente prouidentiam extraordinariam, nobis indebitam, per quam Deus impediatur existentiam illarum circumstantiarum, quæ sunt impedimento causis naturalibus, vt exeant in effectus, quos ipsa petit, vel vt amoueat impedimenta iam posita, vel adiuuet ad ea superanda, vt ait Suarez tom. 2. de Relig. lib. 1. de orat. cap. 18. & iuxta hunc sensum admittimus tanquam beneficium indebitum, ac peculiare Dei, quod non permiserit in exercitio bonorum operum naturalium admisceri eas difficultates, quæ animum ab ijs exercendis amouerent, sicuti etiam quod impediuerit morbos, quibus affectum corpus non posset diu retinere tempe-

pe-

peramentum necessarium ad vitæ
conseruationem .

134 Dices 2. ad quodcunque
opus bonum requiritur primum con-
siliū immissum à Deo , seu cogita-
tio congrua, hoc est , quæ sit habitu-
ra effectum , ad quem dirigis volun-
tatem , sed immissio cogitationis po-
tius congruæ, quam incongruæ, etiam
in ordine naturali, nedum superna-
turali, est speciale Dei beneficium,
ergo ad quodlibet opus bonum etiam
naturale, requiritur peculiare auxi-
lium gratiæ . Confirmatur: quidquid
demerimus per peccatum, acquisi-
uimus per gratiam Redemptoris, sed
per peccatum incurrimus debitum,
curendi omni cogitatione congrua,
sine qua non datur bona operatio,
ergo cogitatio congrua est peculiare
diuinæ gratiæ beneficium . Hoc ar-
gumentum claudicat primo ; quia
contra Aduersarium probat poten-
tiam ad omne opus bonum, tam in
Angelis , quam in homine in statu
innocentiæ esse ex peculiari dono
gratiæ distincto à dono creationis, &

ordine providentiæ generalis, cum non minus sit integrum Deo conferre Angelo, ac homini in quolibet statu cogitationem congruam, vel incongruam, seu auxilium præcursivum, inefficax denegato efficaci. Claudicat secundo, quia collatio talis auxilij non pendet ex fide, cuius dependentiam hic inquirimus, sed ad summum ex providentiâ extraordinariâ intra ordinem naturæ, pro adeptiōne solius boni naturalis. Claudicat tertio, quia, non procedit in sensu quæstionis, quam agimus, nam hic solummodò inquirimus, an præter concursum generalem debitum ex generali providentiâ omnibus causis, sit necessarium donum aliquod gratuitum superadditum, ut complementum virtutis operatiuæ naturalis, ut hæc valeat proprijs viribus honestè operari intra ordinem naturalem siquidem aliud est me posse operari, aliud verò actu operari, vnde S. Augustinus lib. de correptione, & gratia cap. II. apertè distinguit tanquam duo beneficia separabilia colla-

la-

lationem auxiliij conferentis potentiam ad perseverandum, & auxiliij dantis actualem perseverantiam, atque primum beneficium collatum fuisse Angelis, & primo homini, non vero secundum, in argumento autem confunditur potentia bene operandi naturaliter, cum ipsa actuali operatione. Et retorqueo argumentum; quamvis admissa necessitate gratiæ auxiliatricis ad opera pertinentia ad vitam æternam sit speciale donum, habere illud auxilium, cum quo actu voluntas supernaturaliter operetur, non vero illud, cum quo actu non præuidetur operatura; nihilominus non sequitur voluntatem ex vi solius auxiliij supernaturalis communis operanti, & non operanti, non esse moraliter potentem elicere actus honestos supernaturales, licet eos actus non efficiat sine nouo speciali Dei dono, ergò licet vltro concedam cogitationem congruam, cui coniungitur actualis operatio honesta naturalis, importare nouum Dei beneficium, non ideo teneor con-

cedere esse necessariam libero arbitrio gratiam auxiliatricem, ut possit illam cogitationem habere intra naturæ ordinem; quapropter distinguo maiorem, ad quodlibet opus bonum requiritur cogitatio congrua, ut voluntas actu operetur, transeat: ad potentiam proximè expeditam, efficiendi aliquod opus naturale, requiritur cogitatio congrua, nego.

135 Ad confirmationem nego minorem, quia per peccatum non contraximus debitum carendi concursu generali Dei, ac proinde, nec potentijs naturalibus, quibus debetur talis concursus sufficiens ad operandum, qua de causa S. Thom. pluries citatus ait hominem per peccatum naturalia non amisisse hoc est potentias, quibus possit cognoscere, & prosequi bonum naturaliter cognitum, & ad quod naturaliter inclinatur, ideoque rectè notat Suarez lib. 1. de grat. cap. 15. animabus in limbo detentis, multas imitti cogitationes congruas ad honeste operandum, quibus non est remissum origi-

234 De potentia
ginale. Cæterum mihi valde pro-
babile est , quod bona indoles, inte-
gritas , sanitas membrorum , perspi-
cacia ingenij , aliaque dona natura-
lia habeantur ex meritis Christi , ad
cuius dignitatem spectat, vt ea om-
nia , quæ conferri possent ex vi pro-
videntiæ naturalis independenter à
quocumque merito , obtineantur de
facto ex meritis Redemptoris .

DIS-